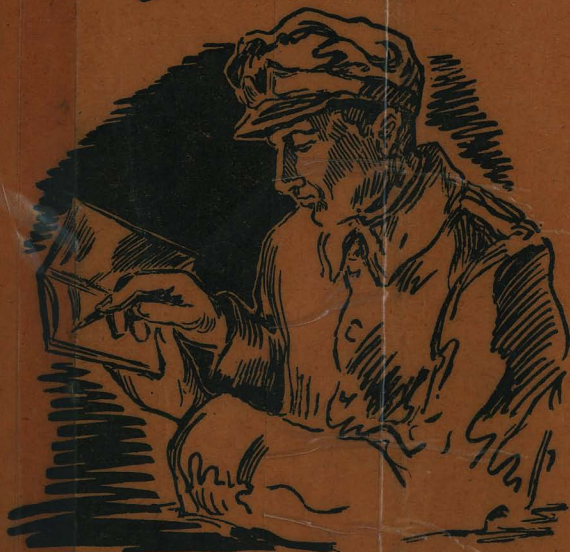

Марко Босняк

НЕПОКІРНІ
СЛОВА Поезії

МАРКО БОЄСЛАВ

НЕПОКІРНІ СЛОВА

Поезії

diasporiana.org.ua

Передрук підпільних видань б 46-49, 14/51

1951.

WOŁODYMYR LESKIW
491 Belmont Avenue

ПЕРЕДМОВА

Друковані в цій збірці поезії — це плід кількарічної творчості українського революціонера, воєнка УПА, члена ОУН на рідних землях Марка Боеслава. Писані вони в умовах підпільної революційної боротьби з жорстокими окупантами України, в умовах коли нема часу на досконале, з мистецького погляду, оформлення вірша, на бездоганне ошліфування рими, на підібрання влучної метафори, алегорії, тощо.

Тому це каже нам підходити до поезій Боеслава зовсім інакше, ніж до поезій першого ліпшого автора, який пише свої твори під звуки солодкої мильодії музики чи під тихий шелест розкішних каштанів. Вірші Марка Боеслава — це бойові кличі вщерть сповненого серця українського революціонера ненавистю, жагою помсти ворогам за зруйновані рідні міста і села, сплюндровані степи й левади, за замучених і катованих братів і сестер по тюрмах, підвалах і концтаборах ССРСР, а разом з тим любов'ю до своєї землі, до свого народу. Мистецька недовершеність поезій Боеслава довершується майже фактажним зображенням усього того жаху, що його

чинить російсько-більшевицький окупант на Україні і всієї тієї безприкладно героїчної збройно-революційної боротьби, що її веде Українська Повстанська Армія, а в її лавах і автор даної збірки — поет Марко Боеслав.

Життя Боеслава таке ж складне і тернисте, як і багатьох революціонерів українського підпілля. З 1930 року він — член ОУН. Відтоді він переступив грань особистого життя і весь віддався боротьбі за визволення своєї рідної землі. Як націоналістові — революціонерові, для якого життя без вільної України — не життя, Боеслові мало було бути вояком чисто військового характеру; він стає вояком на фронті боротьби словом правди і словом честі і на цьому фронті здобуває собі успіх.

Попри бойових революційних віршів та поем у Марка є чимало віршів суто ліричних, на теми кохання, природи, тощо. Але і в тих віршах Боеслав залишається одним, незмінним — і пісню, й любов, і боротьбу — все віддати для добра України і свого народу. В цьому розумінні збірка поезій Марка Боеслава (в цій збірці подані за хронологічним порядком усі досі видані в Краю збірки) є надзвичайно цінна та корисна, зокрема для української молоді за кордоном. Збірка „Непокірні слова” завжди і кожному читачеві нагадуватиме про рідний край, про Україну, про рідних і близьких, про друзів.

На столі на сіні

НА СТОЛІ НА СІНІ

На столі на сіні
Свічка сльози ронить —
Сумно у хатині —
Мати б'є поклони:

О, змилуйся, Христе,
Зглянься, Божа Мати —
Замініть мої ви сльози
У тяжке прокляття.

Де ти, любий сину!
Де ж ти, мила дочко!
І цілує, к серцю тулить
У крові сорочку.

На столі на сіні
Свічка догасає.
Сива мати, мов зозуля,
З горя умліває.

Ой, прилинь, мій сину,
З раю, з того світу —
Відплати катам за мене
Й хату не огріту!

Ой, моя ти доню,
Прилинь із Сибіру,
Розпинають Україну,
Її славу й віру!

Вислухай молитву,
Боже щедрий, Боже! —
Хай блаженна наша зброя
Ката переможе!

8. 12. 1946 р.

ПО УКРАЇНІ

По Україні дзвонів не чути —
Несе до Бога скаргу Славута:
Ох, Рідна Мати в горі розп'ята —
Опир шаліє у Кремлі.

По селах плачуть голодні діти:
Од сліз і крові зів'яли квіти.
Лише ридання, смерть і благання:
— О, Боже, Боже, месьть зішли!

Борців могили тирани риють,
І „Чорний ворон” ночами висє.
Тіла вивозять героїв смілих,
В смітті ховають без труни.

Чи бачиш, Христе, народу муки?
О, дай нам месну зброю в руки!
Вставайте, браття! Смерть тобі, кате!
Доволі крові і тортур!

7. 12. 1946 р.

НЕ ПЛАЧ, НАРОДЕ

(„Возвеселімся”)

Не плач, народе, що люте горе,
Що кров'ю й потом хвилює море.
Ще мент-хвилина — слава прилине —
До бою будь завжди готов!

Бог народився, він з нами стане,
Він нам допоможе скинути кайдани.
Плач не допоможе, лиш зброя гожа
Нам славу й волю принесе!

Завзяттям повніть серце й душу,
Хай вам недоля сліз не ворушить!
Завтра герої рушать до бою —
Ви з нами станьте, як один!

О, буде свято, радість велика —
Світ обновили Бог нас покликав.
Хай згине зрада! Смерть клятим гадам!
Веди нас, Боже, — ми вже йдем!

1947 р.

ВСТАВАЙ, НАРОДЕ!

(„Вітай, Ісусе”)

Вставай, народе, з ярма-неволі
Розкутий, розкутий!
Помсти за кайдани, жорстокі рани
І кнути!

Вставайте в лави, тверді, незламні!
До зброї! До зброї!
Не знайте ні жаху, ані прокляття,
Герої!

Допоможи нам здобути державу,
Ісусе! Ісусе!
Наш полк завзятий у бій за славу
Вже рушив!

1945 р.

Поеми

ХАЙ ПУТЬ СПАСЕННА ВАМ СВЯТА

Поєма

*Присвячую Дорогому Другові -
пор. УПА Різунові.*

I

Вдивлявся в небо Чорний ліс
І шепотом молився щиро.
Хмарки — баранчики малі
Пливли в вечірні чорні вири.

Зірки на небі засвітив
В вечірній рясі тихий вечір.
Полинув гомін дня в світи,
Деь стада бляєли овечі.

Напившись вечора вина,
Пустивсь в мандрівку срібний місяць...
Не зупинивсь ніде. Минав
Поля, в садах хати, узлісся.

На мить над лісом зупинивсь —
Лице вогнем ясным заграло.
О, бачив він давно колись,
Як в Січі лицарі збирались.

Аж ось, аж ось — і бачив знов:
Безсмертні воїни в колонах —
У венах рвучко грає кров,
Мечами серце в грудях дзвонить.

Неначе кождний в землю вріс,
Всі ждуть наказу командира,
Лиш сонце й ясені старі
Розшепотілись любо, щиро.

І в світлі ватри воскреса
Могутня давня горда слава.
О Господи, — яка краса,
Коли у месній зброї лави

Наказу ждуть іти у бій
За честь святу, за рідне право,
Щоб в крові змить ганьбу рабів
Та привести катів лукавих
На суд народу!

II

Затихли сосни, вітер стих,
Загнали ватри полумінні.
Враз — Слава! — Загуло в світі
Грімким, могутнім стогомінням.

Зарокотіли, наче грім,
Слова грізного командира:
— О друзі! — Славні лицарі,
Сини степів Володимира!

Потвора дика із Кремля
На Україну їддю дише.
У крові батьківська земля,
Кати лютують дикше й дикше!

Нам месть святі мечі дала —
Карати глум, ламати пута!
Сьогодні жменька нас мала,
Та завтра мільйон окутих

Завзяттям, гнівом у вогні
Прийде на суд грізний, кривавий.
Ще мент — і заговорять дні
Устами помсти, волі й слави!

Не час на сумніви тепер,
Ганебно чуда ждять без чину,
Коли скажений звір-Кербер
П'є кров з братів живу, невинну!

— Смерть катові за муки й кров! —
З грудей залізних залунало.
За Конотоп помстимо знов —
За лють відплатим месті шалом!

А покищо — веди нас вже
Палити тюрми, командире!
Хоч рани й смерть — нам байдуже,
Солодша воля нам від миру...

— Спасибі, друзі, — поведу,
Хай гине кат у власній крові!
Квітучі зорі світять в путь
І заграви пожеж багрові...

III

Ряди стрілецькі тихо йдуть —
Рої залізні за роями.
Їм смолоскипом світить путь
Весняний місяць над полями.

Мережить міти слави ніч,
Поля перлисті в мріях тонуть...
О, стануть з катом віч-на-віч,
Грізні, як месьть, грізні колони!

IV

Тюрма чорніє, мов мара,
У сутіні гнівної ночі.
— О Боже, Боже, покарай
Катів за нас! Могутній Отче,

Подай мечі у мури ці,
Хай нас розсудять із садистом,
Хай вільні ми — або мерці!
Поглянь, поглянь, о месний Христе:

На стінах, коридорах кров,
В льохах лиш трупи блідолиці.
І так вночі і вдень і знов...
Тортури бліднуть інквізицій!

О, глянь: в льоху — о, доле зла!
Лежить без пам'яті дівчина
За те, що братові дала
Шматочок хліба. Он хлопчина

Ізтортурований кона,
А он нещасна мати в крові
Очима блудить. Лиш одна
В льоху на нарах бетонових

Без хліба три дні у вустах
Бабуся сива, мов зозуля,
Благає смерти у Христа
Або в катів одної кулі.

От так пливуть тюремні дні
В молитвах, муках і надії.
Зродить же, болі, месь і гнів
І приведить на суд Месію!

V

Лиш зорі, місяць, тишина
Над містом з ніччю шепотіли.
Ніхто не чув, ніхто не знав...
Кати пили, гуляли сміло.

Враз громом місто зайнялось
І засміялись блискавиці.
Неначе в пеклі загуло —
Реве, грохоче дзвінко криця.

У нори скочили кати.
О, крешуть небо гострі кулі!
Неначе вихор лопотить,
Кують, кують в лісах зозулі.

— Вперед! Вперед! Палить вогні —
Лунайте заграви стокрилі! —
Це командир, мов буря, гнів,
Гука, вдаря, мов грому сила.

Дарма, що кат вогнем січе
І кулі люті, мов шершені..
Бринять, гудуть, аж гаряче —
Та в нього тіло — сталь калена!

— Вперед! Взять приступом тюрму!
Ломіть кайдани, бийте гада!
О, вже тремтить проклятий мур,
Кати втікають диким стадом.

О, не втечете, опирі,
Вас месника рука карає!
Гуркоче зброя, наче грім,
То грає грімко водограєм.

Залізо ломить месьть гнівна —
О воле, воле — ясна зоре! —
Жорстокі мури вже в вогнях
А біля них, неначе море!...

Обійми, радість, молитви
Злились в мелодію велику...

— О сину, сину!... Ти живий!
Хтось закричав і закигикав,

Неначе чайка... — Мамо! Ви?...
Пізнала мати свого сина...

— О, Боже!... Сину!... Син живий! —
І цілувала безупинно...

— Матусе люба, я помстив... —
І слово десь в грудях втопилось...
Тюрма горіла — згин катів,
Світанок зорі голосили.

VI

В борах заснула п'яна ніч —
Віщує ранок перемогу,
Моргають ген, вдалі, вогні,
Гаї співають гимни Богу.

Ген, золота ховає даль
Грізні, мов льви, завзяті чоти...
Лиш майорить сріблиста сталь.
І вітер порох полем котить...

А мати й сонце, як кришталь,
Шепочуть чистими устами:
— Хай путь спасенна вам свята —
Хай Бог, орли, віта над вами!..

Березень, 1945 р.

ГАЛКА

(Поема)

*Присвячую Подрузі
жорстоких буднів О. Д.*

I

Заснуло п'яне літо в комишах —
В бору замовкли арфи стоголосі,
Падуть листки на довгий сірий шлях —
Тихцем зайшла у гай прядуха-осінь.

Шепоче тихо вітром, прядучи;
Співають тужно думу веретена:
Про гордий смілий Листопада Чин,
Про лицарів святих, в боях хрищених.

По полі скрізь рядами розтяглись
Осінні скиби, мов рядки у вірші.
Тут морем жита лан шумів колись...
Тепер ворони кричуть горевіщі.

Несе ріка листки в далеку путь —
Так сумно марш їм грають чорні хвилі.
Курличуть журавлі: Здоровий будь,
Прощай, прощай, наш рідний краю милий...

II

„Голошусь на наказ, в дорогу йти” —
Сказала гордо Галка, ставши струнко.
— Гарзд! — сказав Максим. — Лиш скрізь кати
Пройти не легко, ще й з таким пакунком.

„Нехай! Піду! Наган у мене є.
Пройду, а ні, то згину чесно, друже.

Святим наказам дам життя своє". —
Горів вогонь в душі завзятій, дужій.

— „Тобі я, Галко, вірю завше. Йди —
Хай Бог тебе на місце запровадить.
Вважай! Уразі напасти, біди,
Знищ все, як іншої не буде ради”.

— „Зроблю, як честь наказує мені —
Я революції дочка, не лялька”.
І засіяли очі, як зірки ясні,
Йдучи в дорогу, засміялась Галка.

III

Вдивлявся довго в хід легкий її,
За нею вслід летіла його туга —
— Чи будуть карі очі ті мої? —
Та вмить в душі струна заграла друга:

— Лиши любов на вільні дні ясні,
Тепер віддай все серце Україні! —
І знову ятрились в душі вогні,
Палали. бистрі очі, мов орлині.

— Лиш Ти тепер! Лиш Ти одна свята,
Моя хороша, рідна Батьківцино!
Тебе любить клялись мої уста,
Любить безумним шалом, честю й чином.

IV

Ішла, то бігла Галка. Вечір вже.
У небі місяць чистий тихо плава.
Враз чує Галка гомін... Кінь ірже...
Кати!... Побачили її. Облава.

Тут чисте поле скрізь. Не близько ліс.
Нема сховатись де, втекти не можна.
— От, клятий біс катів гидких наніс! —
Зідхнула Галка. Тут хвилина жожна

Така важна. — Мій Боже! Що робить?
Собаки близько. Ну пора до діла! —
Знайшла сірник — давай папір палить,
Стріляючи в гієн скажених сміло.

Вмить гаркнула з катівських рук черга
І впав наказ: „Живу її зловити!”
— Мене живу? Хай спробує нога
Чиясь до мене близько приступити!

І відбивалась Галка від катів.
— Ох, горе, горе! Вже лиш три набой!
А тут папір до щенту не згорів!
І не допоможе вже нічого зброя!

І стрілила ще раз. Набойв два
Убить себе залишила повстанка.
Сама ж мерції припала до вогню
І дерла недопалені останки.

V

— „Бандитко, здайся! Здайся! Не стріляй!” —
Ревіли дико большевицькі крики.
— „Не здайся!” — шептала батьківська рілля.
— „Умри!” — десь журавлиний спів курликав.

Зідхнула Галка. — „Боже, не відкинь
Моєї жертви за святі руїни!
Батьки! Максиме — орле мій, прилинь.
Прощайте всі! За Тебе Україно!”...

Останній стріл... Полинув гомін в даль,
Поніс сувору скаргу лютій месті...
Вдивлявся в жертву місяць і звіздаль
І вігер тихо шепотів: умерла з честю...

VI

Мов хижі круки, збіглися кати:
— „Вот, клятая бандеровка, не сдалась!” —
І у холодний кинули потік
Дівоче тіло звірям на поталу.

VII

І ніс потік її ще свіжу кров
Гнівними водами у Чорне море.
Летів в простори помсти вірний зов:
— О, горе вам, катюги дикі! Горе!

Затихло все і ніч — мов монастир:
Молитву щиру верби шепотіли,
А ночі дяк — цвіркун співав псалтир
Над гордої повстанки Галки тілом.

VIII

Схилився в гаї явір над хрестом,
Співає на могилі осінь:
— Спи, люба Галко, тихим вічним сном,
Спи, дочко України золотокоса...

Колись прийдуть співучі дні ясні,
Весна громами засміється лунко —
І ти почувеш месті голос в сні
І теплі, наче сонце, поцілунки.

То прийде твій народ зложить поклін
Тобі за кров святу, за щиру жертву
Затрубить день, заграє волі дзвін
І воскресить героїв всіх із мертвих!

ІХ

А як осіння сяде чорна ніч
До ватри грітися, мов відьма люта,
Повстанцями роїться ліс, мов Січ,
І на могилі Галки шепіт чути:

— О, люба Галко, я клянусь тобі
Помстити за кров твою святу, невинну!
О, Боже, хоч і всупереч судьбі, —
Не дай лягти без мести в домовину!

Червень, 1946 р.

МАРЕНА

(Поема)

I

Могутні шпилі, мов колюмни храму,
Сіяють в сонці, наче архитвір.
Трембіти гомін лине над ярами,
Танцює зелень в тонах арф і лір.

Весна співа, мов дружка на весіллі,
А вітер — дружба пахощі надніс.
Пливуть хмарки, немов лебеді білі —
Вдивлявся в сині очі неба ліс.

Бджілки, мов діти, бавляться з квітками.
Дзвінками дзвонять вівці молоді.
Вівчар упився сонцем до безтями,
Збирає ранок перли золоті.

Весна і юність — мрія й туга....
О, вміє серце полюбити усе!
Лиш жити б в щасті — та наруги
І смерть жорстокий кат несе.

II

Сидить замріяна в вінку Марена,
П'ють чар весни її уста з малин.
Глядиш — дівча чи німфа на арені
І п'яний ти, а серце — наче млин

Стукоче, рветься, мліє, мов розбите,
То знов кричить — кохай, цілуй її!
О юносте шалена, не вгасити
Вогню, снаги і поривів твоїх!

III

Довкруг своїх шатер лежать повстанці,
Голублять іскри зброю їх святу,
Розсміяні уста, мов обрій вранці,
Весні співають пісню золоту.

Марена дивиться на них, мов п'яна:
— О, дорогі вони моїй новій душі!
Вільні орли, хоч диким катом гнані!
Люблю, люблю так щиро їх усіх!

І вмить звернула зір у даль пахучу,
Полинула думками в рідний степ...
— Там дім, батьки, Дніпро ревучий!
Могутній простір крила розпростер...

Там голубінь і зелень покохались —
О, чую їх зітхання я щодня.
Там мій дитячий сміх і гри остались —
Сади, гаї, діброви у піснях!

Там рідне все, та тут святе, рідніше,
Тут правду, рідну душу я знайшла.
Чому, чому не знала я раніше,
Що стільки там брехні, облуди, зла?

Там ворог все святе стоптав ногою —
Могили, волю, славу і храми!
Заліз у душу й пикою брудною
Сплював історію. І ми — не ми.

„Радянські люди” ми — без волі й чести,
„Молодший брат”! — іронія яка!
Синів Твоїх, Вкраїно, — голос мєсті! —
Помордував у тюрмах, у льохох!

Скажи, червоний звіре, де могили
Героїв Крут і Соловків, Базару?..
Де ділись квіти, що в садах зоріли;
Хто спопелив мій дім, мій край в пожарах?

Хто голодом замучив мільйони,
Хто кров спивав з робітників, селян?
Хто на Сибір жене цілі колони,
В чийй крові полощеться земля?

Уста мовчать, а в серці бунт шаліє.
— Помсти! Помсти! Помсти! — кричить душа.
— Допоможи мені, Свята Маріє!
О, заміни у грім мій гнів і шал!

— Служила й ти катам, — шепоче совість, —
Ти комсомолкою була в ці дні,
Як Україна догоряла в крові
Й на каторги вели її синів.

І знов душа кричить, рида в розпуці:
— О Боже праведний, прости цей гріх!
Не знала я, що мій народ у муці,
Не знала, Боже, Правд Святих Твоїх!

Не знала ж я, що десь є сонце волі,
У теміні не бачила доріг.
В смітті чужому ми греблись, мов моли,
Сам чорт кремлівський душі нам стеріг.

Прости мені, Могутній Щедрий Отче!
Прости, Вкраїно — Мати дорога!
Простіть мої провини ще діточі!
Клянусь — на шлях ганьби моя нога

Вже більш не ступить! Будь проклятий, кате,
Що у брехні мене весь час ховав!

Що Правди-Бога не давав пізнати!
Я месниця! Моя душа нова!

IV

Молилася, прокльони слала гаду,
А сонце слухало і слухав ліс.
Підкравсь вітрець, неначе злодій, ззаду
Й припав устами до пахучих кіс.

Відтак стрибнув, поглянув в очі,
Поцілував уста, попестив ніс
Й на крильцях легко і охоче
Її молитву в рідний степ поніс.

V

Розглягся лунко громом стріл по горах —
Тривога, друзі! — крикнув чотовий. —
Це стійкового стріл! Збиратись скоро!
Мерщій! До мене, перший ройовий!

— Я є! —

— Послати двох стрільців до стійки!

— Так, є! Наказ! — Кирило і Панас!

— Ми є!

— Біжіть спитайте, де і скільки. —

Завважив Бурий, — ворогів і в час

Нам дайте знати!

— Добре!

Вже сам Бурий

Біжить. Задихався, зіпрів. — Що є?

— Шмірота близько в лісі. Чорношкурі

На мене сунули цілим роєм.

Я стрілив і мерщій побіг кущами
До вас.

Ще Бурий звіту не скінчив,
Як черги гаркнули.

— Лягти у ями!
Вогонь! — Здригнулись сосни, шумлячи,

Лиш шум, і гук, і рев гранат, і крики,
Втонули сонце, гори й ліс в димах. —
— У наступ, друзі! Ззаду ворог дикий!
За мною! Слава! —

Слава! —

По ярах

Верхах гуло...

І чути зойки і прокльони —
Упало в першій лаві вісім ворогів.
— Вперед! Вперед, бойці! Вперед колони!
Між свистом куль ворожий крик ревів.

І знов рокочуть черги за чергами,
Гранати гураґанами ревуть...
— Увага, друзі! Ворог знов за нами!
Розкинутись у лінію криву!

Враз — ох! —

Упав, не стало чотогого...
— Упав Нечай! — Із уст до уст неслоь.
Притих вогонь — підбігли два до нього —
Втопила в серці гадина жало...

VI

Помітив це замішання катюга
І знов собак до наступу погнав.
— Вогонь! Зігнати ворога з яруги! —
Всі глянули — попереду вона...

Марена з автоматом, мов Діана —
Із малинових уст слова летять:
—Вогонь! Вогонь! Смерть кату за кайдани!
Смерть кату! За Україну! Рідний стяг!

Гнівний пеан заграли скоростріли
І знов, мов буря, громом загула...
Ворожа зброя нагло зацімила,
Де ворог? —

Он! Втікає до села.

— За ним! За ним услід! — гука Марена:
За мною! — гомін, наче горда месь,
Летить за ним, за ворогом скаженим,
Лиш курява... сміється ліс: шелесть, шелесть.

Не втік опир, лиш трупи по дорозі
Лежать в калюжах крові, в порохах...
Співають друзі пісню перемозі —
Геройський усміх, радість на устах.

VII

Знесли повстанці мертвих вірних друзів,
Накрили квіттям у могилі всіх...
Схилились юні лицарі у тузі
І на устах завмер веселих сміх.

Затихло все — лиш горісним акордом
Неслись Маренині слова у даль:
— Спіть, любі друзі, в славі гордій,
Ваш заповіт хоронить наша сталь!

VIII

Лягли спочить повстанці, а Марена
Леліяла нові пісні борцям...

До Бога линула душа калена —
Славила Мудрість Вічного Творця...

А сонце діядем плело з проміння —
Весна вінок мережила з квіток...
Молився ліс: — О, Боже Проведіння,
Дай Україні більш таких дочок!

Січень, 1947 р.

БІЙ НА ЛОПАТІ

(Історична поема)

*Дорогому Другові сл. п. Най-
дпчеві Хведорові, що згинув на
СУЗ в 1941 р. від кулі німць-
ких катів оцю поему присвячую*

Заспів

Лети моя пісне, конем білогривим
На гори високі, в співучі ліси,
В степах, у безкраї заквітчані ниви,
І славу мов сонце, в майбутнє неси.
В степах, наче сонце, в майбутнє неси.

Грай громом на мурах, грізних хмарочосах,
На стріхах у соняшні труби труби:
— Дзвеніла в нас зброя на смілих покосах,
Ми кидали душу на вістря судьби.

Співай, мій пеане, і дітям і внукам,
Неси моє слово, в майбутні віки!
Хай серце завзяттям сміється і стука —
Ми духом зломили ворожі штики!

I

Народ у неволі карається строгій,
Укрила Україну, мов лють, сарана.
Пісні зацімбили, лиш сльози і стогін,
Закована воля у тюрмах кона.

Із уст видирає німота проклята
Останній шмат хліба в голодних дітей.
О, прийде, катюго, за муки заплаता,
Із крові зродилась вже месть, що росте!

Шалійте, тирани, бо месник суворий
Вже чує скрипіння гідких шибенець!
Вже серце повстанців співа грізним хором:
— Не схилимось, кате, до ніг твоїх ниць!

II

Вітай, Україно, орлів бистрокрилих!
Чи чуєш їх стукіт гнівної ходи?
Погляньте, борці і герої, з могили
Й радійте — їх лави ваш дух породив!

Не має в них жаху — міцні і хоробрі,
А спереду гордий син мєсті — Різун.
Співають — Осанна! — діброви та обрій...
О, чує ворожий Берлін їх грозу!

Народ кида квіти пахучі під ноги —
Воскрєсла нам слава полків Русичів!
Дуднять буревісно під ними дороги,
Гримить рідна пісня і дзвонять мечі!

III

Стривожився ворог: Розбити! Розбити!
Наказ за наказом дротами летить.
Гудуть самоходи. Тирани неситі
Обставили військом дороги й мости.

— Не спинєш, німото, синів України!
Клекоче боями залізна душа.
У серці їх скарги святої руїни
На злочини підлі твоїх розбишак!

Хоч тисячі кинєш жорстоких садистів
На чоти передніх ще юних борців,

Не зломити їх, змію, бо кров їхня чиста
До бою покличе живих і мерців!

IV

Здригнулися Карпати. Шепоче ялиця:
— Чий гомін лунає по скелях? Чий спів?
Дивіться, сестриці, які у них лица!
— Говорять, мов криця, — десь дуб закрипів.

— Вставайте, дивіться — свої, наші рідні!
Чи Довбуш преславний з вояцтвом воскрес?
Свої! — загули верховини погідні,
І линула радість до Божих небес.

V

Знялося сонце над верхами гір,
Мов лампа золота в п'янкх теремах,
Бандуру срібнострунну строїв бір,
Далеко десь гули міські сирени.

— Гоцулко Ксеню, — десь співав вівчар,
Збирала відьма у дійницю роси.
А синьоокий ранок, мов косар,
Клепав із дятлями блискучі коси.

VI

Спокійне плесо тишини
Роздерли гуки скорострлів.
— О горе, месних днів сини!
Іде німота озвіріла.

Йде Одіна нова орда
На вас, орли мої завзяті!
— О Боже, силу їм подай! —
Заколихалися Карпати.

VII

— До зброї, друзі! Бий! Вогонь!
Зайняти швидко верх Лопати!
Своїх смердячих трупів вонь
Хай вчує Гітлер сам проклятий!

Мов дух грізних верхів, Різун
Накази кида, наче громи.
То йде горою, то внизу, —
Не зна геройське тіло втоми.

— Бий! Слава! Смерть катам! У-р-ра!
Ревуть, мов тури, скоростріли.
Карай, гнівна руко, карай!
О, розкипілась кров гаряча, сміла!

VIII

Навала пре, повзе, повзуть неситі,
По власних трупах до повстанців йдуть.
Вже скелі кров'ю вражою облиті —
Земля і ліс клекочуть і гудуть.

Шаліє кат, аж піну з уст він точить, —
— Здобути гору приступом! — Вперед! —
Чи гураган? Закрило сонце очі —
Злякалось реву варварських черед.

Вовків п'ять тисяч злих по скелях преться.
— Загинеш, жменько лицарів, ось тут!
— О, ні! — душа у запалі сміється:
— Це вам, опирі, буде тут „капут”.

ІХ

— За білу зброю, друзі! В наступ! Слава!
Наказ повстанський горами потряс.
— На вістрях розтерзаєм кляті лави
За Тебе, Рідний Краю, любий наш!

Дзвенять ножі об гестапівські кості
І ллється кров з затовщених грудей.
Конайте, пси, в скаженій люті, злості!
Не мало добрих з'їли ви людей!

Гуляють Гонти і Максима внуки —
Вперед! — заплачеш, німко молода! —
Благослови, Україно, месні руки!
О, горда будь за сина Різуна!

Х

Скрегоче месть залізними зубами:
— Гей, де ви? Де ненависні кати?
Втікайте? За ними! Хаме, хаме,
До безборонних вдів відважний ти!

Шинелі, зброю кидають від себе,
Щоб легше голову свою спасти.
— О, так! О так тобі, голого, треба!
Сміється гордо обрій золотий.

ХІ

Кривавий чорний птах сідав на гори —
Бої затихли, лиш повстанський спів
Котився, наче буревійне море,
Аж до стрімких Горбанових верхів...

Весна мов кінь, стременами дзвеніла,
Летіла, мов вістун, полями аж до хат
І гордо, лунко, любо гомоніла:
— Зламав об наші вістря ребра кат!

З-за шпилів вплив місяць, мов монета,
І засвітив, а дух Карпат писав:
— У тисячу дев'яtsel сорок третій
Повстанський меч у славі засіяв!

Лютий, 1947 р.

ЗАМІСТЬ ЕПІЛОГУ

Кремлівський тиране лукавий,
Бреши, горлай! — Даремний труд,
Бо не затопиш нас в неславі
І не одуриш знов нещасний люд!

Цькуєш народ, що ми собаки,
Що гітлерівські слуги ми!
О, не спечеш на цьому рака,
„Всесильний” покровителю тюрми!

Із Гітлером ми не братались —
Народу гризла нас печаль!
Німоту кляту ми карали! —
За нас говорить слава й сталь!

Лютий, 1947 р.

Непокірні слова

ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ

Колись, як гад жало гідке поломить,
І революції гнівні вогні
Ганебне рабство спалять, мов солому,
Та заспіває гимни і пісні

На всіх дорогах переможна воля, —
Згадай, мій друже, в радості ясній
Мої вірші, хоч, може, й повні болю —
Та в них пала борців нещадний гнів

До тих, що дні втопили в нашій крові,
А в ночі люті пекла налляли
І п'ятирічками кують окупи,
Щоб світ в багні брехні втопить колись.

Згадай і передай їх, друже, дітям,
Хай знають — ми рабами не були.
І хоч жили голодні й неодіті,
Та непокірні дні в душі несли.

21. 12. 1946 р.

І ДОВЕЛОСЬ

І довелось ховатись од людей.
О, світе підлий, світе прелукавий!
Коли ж то грім жорстокий загуде
І злижуть лож вогні яскраві?

Коли стікатиме вже кров'ю кат,
Коли, коли, — скажи, Могутній Творче.
Коли ж то гряне гнів святий із хат
І месна зброя грізно зарокоче?

1. 7. 1946 р.

ГОЛОДНИЙ

Скелет лише та спухлі босі ноги,
Останній вогник догоряв в очах...
Лежав знеможений коло дороги,
Печаль і біль скипіли на устах.

Підвівся... Сів... Гули чужі мотори...
Поглянув довкруги — жита й жита...
І щось в душі заплакало — о, горе!
Кому ж ти родиш хліб, земля свята?

Катам! А ми лиш наймити в лахмітті,
Німі раби на батьківській землі!
О рабе, рабе! — гний живцем на світі,
Коли орють тобою зайди злі!

5. 7. 1946 р.

СУЧАСНИМ ПОЕТАМ

Тобі, Україно, пісні лебедині,
Тобі наше серце, і кров, і життя!
Щоднини і ночі до Господа лине
Молитва за Тебе, Вітчизно Свята!

Учора за Тебе впав рій під мечами,
Та завтра відплатить залізна чота,
І ночі засвітять гнівними вогнями —
Воскресла! — заграють розкуті уста!

Будь проклят, хто катові гимни покійно
Співає під звуки тюремних тортур!
Поете, батьків заповітам будь вірний!
Ти раб — чи Отчизни новий Трубадур?

22. 8. 1946 р.

ПЕРЕДОСІННЕ

Дрімає он сонце в задумі —
Постарілись ліс і поля.
Не чути співучого шуму
Лиш важко зітхає земля..

Заплутався вітер, мов олень,
Між трави пожовклі, сухі.
Було і минуло — ох, доле! —
Гуркочуть десь громи глухі...

21. 8. 1946 р.

НЕ ЧУЖИМ, А ТАКИ РІДНИМ КАТАМ

Будь прокляте! — кипить, палає пекло,
Реве скаженим громом у душі,
Рве динамітом кров запекла —
Неволі пута бий, круши!

Ображено кричить, кричить сумління —
Чому, чому я, Боже, не вулкан?
Ох, сором, сором, підле покоління,
Само плетеш Отчизні ти аркан!

Твоя земля розмокла в крові брата,
В сльозах гниють замучені хати!
Брехня, брехня, і глум жорстокий ката!
Де кара, кара, Боже мій Святий?

Ви виродки, безбатченки, собачі,
Втопили честь в смердючому багні
І братню кров п'єте, сліпці, гарячу,
Під жниво стелите катам погній!

Оплывуйте борців і розпинайте,
Лижіть п'яту гадючого Кремля!
Та лиш спішіть! Бо б'ють уже гармати —
Встає на смерть збезчещена земля!

1. 8. 1946 р.

ПІСНЯ КУРЕНЯ „ДЗВОНИ”

(Рейд взимку 1946)

Ревіли вихри дні і ночі —
Шаліла люта заметіль,
В яругах вили стада вовчі —
Серця давив жорстокий біль.

Ми йшли голодні, з ніг валились,
Ордою ворог наступав.
Ми в ката ласки не просили,
В нас честь Батьківщини — свята!

Не зламиш нас, жорстокий кате,
У наступ, друзі! На пробій!
Хай шлях прочистять нам гранати!
Вперед! Вперед! В завзятий бій!

Встелили шлях нам трупи ката —
Садист наново скаженів.
Скріпи серця, Україно-Мати!
Вперед! Вперед! До слави днів!

І знову в наступ ми рвонулись —
Славко поліг, а з ним Шугай.
Вогнем дихнули наші дула —
Вперед! За волю! Рідний край!

Вперед! Вперед! По трупах ката,
З Карпат пробоєм за Дністер!
Благослови, Україно-Мати —
В нас дух героїв не умер!

12. 4. 1946 р.

МАРШ „ЧОРНОГО ЛІСУ”

Ми смілі воїни суворі —
Нам батько — гнів, а мати — месть.
Брати ми грому і просторів —
Борці за волю, славу й честь.

Сміються ватри-юний регіт,
Співає думу Чорний ліс.
Душа повстанців — славний Грегіт.
Цілує, пестить вірний кріс.

Голублять сосни, мов дівчата,
До бою серце грає марш,
Рої залізні вже на чатах,
Різун із нами — лицар наш.

Сміються ватри — юний регіт, і т. д.

Чатуй, катюго, на заставах —
Ми йдемо назустріч вже тобі!
Готові, друзі! Слава! Слава! —
Лунає гімн, клекоче бій.

Сміються ватри — юний регіт, і т. д.

За Тебе, рідна Україно,
За кров святу Твоїх дітей
На суд покличмо руїни,
І встане вічний Прометей!

Сміються ватри — юний регіт, і т. д.

26. 11. 1946 р.

ПЕРЕДВЕЧІРНЄ

У бронзі обрій, наче лицар,
Напняв у даль блакитний зір.
Дзвенить вода, мов чиста криця —
Бринить оркестром юний бір.

Над бором наче бій клекоче —
Із луком сонце золоте.
Лунає гамір дня охичий,
Хоч вечір крила розпростер.

Ховає сонце горді стріли
У вогнеквітний сагайдак...
І все кругом мов заніміло,
Лиш місяць в барці, мов моряк,
Пливе кудись...

РАНОК

Гей, кинув ранок злотий диск
На синій стадіон безкрай...
Б'є в венах кров, мов водотриск,
Лице вогнем п'янким палає.

Гаї, діброви загули —
Співають гимни змагунові.
Ліг переможець на килим —
На перламутри зефірові.

МОГУТНІЙ Я

Могутній я на шпилях гір.
Стукоче серце над верхами,
Орлом у даль летить мій зір —
Душа говорить із вітрами.

Могутній я на шпилях гір.
Як вихри свищать в темних борах, —
Тоді я будням вперекір
Співаю гимн боям, просторам...

Могутній я на шпилях гір.
Як сонце золотом задзвонить,
Як засміється дзвінко бір
І зелень тоне в ранку тонах...

А як заграє трембітар
І вийдуть зорі на верхів'я,
Мені здається — о, я цар —
Я дух верхів і гір стихія!...

НА СПОМИН

Ти зустрінеш там осінь-шептуху,
Мов бабусю стареньку, сумну,
І листочки в болоті без руху,
Тихий шепіт дерев, бур'яну.

Ти зустрінеш там тугу у полі...
І у серці щось тихо зітхне,
Мов сирітка під тином без долі —
І згадаєш тоді ти мене —

Він усе в небезпеці, мов олень,
Гнаний катом удень і вночі.
Його друзі — гранати, пістоля,
Темінь ночі й зловіщі сичі.

Його шлях, мов сердита зміюка,
Смерть чатує на нього щодня —
Та для Тебе, Україно, лиш стука
Його серце з гнівного вогня .

І згадаєш, і тугу болочу
Ти пошлеш в подарунок мені,
Я сховаю, мов квітку пахучу,
Твій дарунок у серці на дні.

23. 9. 1946 р.

П І С Н Я

В гаї могила сумує,
Хрест на могилі схиливсь.
Там твій миленький ночує,
З ним ти кохалась колись.

У вечори тихі мрійливі
В очі дивилась йому.
І так присягалася щиро —
Ляжу з тобою в труну.

Години ті щастя минули..
Дні налетіли грізні.
Плачуть в діброві зозулі —
Ох, Україна в вогні!

Ворог лютує скажений,
Батько в кайданах кона.
Мати в крові наряджена —
Вчора убита вона.

Б'ються із катом повстанці —
Впав твій миленький в бою.
І поховали уранці
Друзі його у гаю.

Мріє про тебе, дівчино,
Милий в могилі сумний.
В мрії гарячій загинув —
Вірний тобі лиш одній!

Ти ж, чорнобрива дівчино,
Катові серце дала,
Зрадила того, що згинув
За щастя твое й села.

Ночі із катом ночуеш,
Днями гуляєш із ним —
Голосу з гробу не чуеш,
Слухай — який він грізний:

— О, схаменися, кохана,
Швидко бо прийде той час,
Що катові сплатить за рани
Й засудить, як зрадницю, вас!

БРАТАМ З-НАД ДНІПРА

Привіт вам щирий, рідні, любі,
Вставайте, гноблені брати!
Громи рокочуть вогнезубі —
Зове на месть Дніпро святий!

Втопив у крові Україну
Опир потворного Кремля
І бенкетує на руїнах!
Блаженна батьківська земля

Ограблена — рятунку! — кличе.
О месте! — хамова стопа
Могили топче, мов ігрище!
Холодний гріб літа копав

Живим Вам, діти України,
Жорстокий кат! О, не діждеш,
Потворо! Глянь — грізні руїни
Мечами дзвонять! Вже іде

День революцій на розплату —
Вогонь могил палахкотить
І нагріває кожну хату
Нещадним гнівом, горда мить

Воскресний прапор вже підносить,
Залізні кроки гомонять
Когорт гнівних, побідоносних!
Тризуб святий наш у вогнях

І булава Великого Богдана
Іржу сполікують, щоб знов
Сіяти славою! Осанна!
Чи чуєш, як клекоче кров
Хоробрих Русичів у лавах!

Кричи, мій Дніпре, у простори,
Буди усіх — на месть! На бій!
Хай меч руїни переоре
Й розіб'є вщент тюрму рабів!

ПАРТИЗАНСЬКІЙ МУЗИ

Мов золота троянда, розцвіло
П'янке весняне сонце в Чорнім Лісі.
Веселим гамором гуло село,
Зефірами пришите до узлісся.

Ми йшли назустріч воскресення дням —
Плекали горду тугу за майбутнім,
І ждали менту, як у грізних вогнях. —
На суд покличем будні каламутні.

Ти лягла в душу янгольський спокій,
Як серце било громом у напнятті,
Ти рвала душу на завзятий бій
З гірким настроєм рабського прокляття.

12. 4. 1946 р.

СПІВАЮТЬ МОТОРИ

Співайте, співайте, о, рідні мотори,
Заслухалось сонце в залізні пісні.
Цілує їх гомін — хмари кучеряві.
Ах, хочеться линути туди і мені!

Люблю я, люблю я блакитні простори —
Там сонце і воля — гуляють вітри!
Співайте, співайте, о, рідні мотори,
Так хочеться чути суворий ваш ритм!

7. 7. 1946 р.

У ЖНИВА

Заснули потомлені люди в хатах,
Молитву й зітхання пославши до Бога.
Проклін лиш катам ще горів на устах...
Та вили собаки й сичі на тривогу...

Із лампою вечір по нивах ішов —
Лічив потихеньку поскладані копи.
— Твій піт, Україно, і сльози і кров...
А хліб пропаде у „калюжі” Європи!

7. 7. 1946 р.

ПОЛУДЕНЬ

Лягло спляче сонце з косою на сіно —
І куриться ладан зів'ялих квіток...
І котяться полем збіжжя, мов лявіна,
А спека серпанок плете з пелюсток.

Збудилося сонце, летить пити воду,
А річка журкоче — скупаю тебе —
І бродить вже сонце, співає на броді —
Лоша біля нього ногою гребе.

15. 7. 1946 р.

ЧЕРВОНОМУ ГАДОВІ

Радієш, що загнав ти нас
В тісні підземні ями прілі?
Пусте! Бо мовити до нас,
Плювають на Сталінське похмілля,

Уміємо з трибун і з ям!
Країна Рад — терор, облуда —
Смердить твій труп з твоїх програм!
Із нами Бог! За нами люди!

Ми й з-під землі загладу вам
Страшну зготовимо, тирані!
Ще мент — і з міст, з-під стріх і ям
З грізним мечем наш гнів устане!

20. 12. 1946 р.

ДИВЛЮСЯ В ГОЛУБІНЬ

Дивлюся в голубінь високу —
Пірнули думи і душа...
Лиш сонце в тузі одинокє
Співає в п'яних комишах.

Колишуть солов'їні тони.
Щасливі, весно, я і ти!
На небі сонце грає, дзвонить,
Неначе дзвоник золотий.

Щаслива, весно, ти красою —
Кришталем-сонцем дорогим
І перламутрами-росою,
Квітками, небом голубим.

І я щасливий, німфо люба,
Україна-Щастя і Краса!
Ідея — грім мій вогнезубий,
Квітуче сонце і роса!

Горю її вогнем, сіяю,
Палаю гнівом боротьби!
Живу Тобою, Рідний Краю,
Нехай і в пазурях судьби!

25. 12. 1946 р.

ДО СОНЦЯ

Ми, сонце, гимн тобі співали,
Носили на руках своїх
І в молитвах тобі похвали
Несли до Бога. До своїх

Розкішних уст вливали
Цілунки юні ми свої
Та нам тепер гидка навала
Украла радощі твої.

Не тріумфуй, скажений труте,
Що п'єш в людей і кров, і піт.
Хоч у крові, по горах трупів —
Ми сонцем знов освітим світ.

24. 12. 1946 р.

НІЧ

Співала осіння темінь, дивилась в очі —
Ніде ні стежки, ні пільних доріг.
А вітер гнівно свище, дощ сокоче,
Розмоклий ґрунт чіпається до ніг.

Промокли ми до тіла, утомились —
Та йдемо ми сміло, бо йти — наказ!
О ноче чорна, ти — наш друг і сила,
Бо день розбоек кат украв від нас!

23. 12. 1946 р.

ЗА КРОВ СЪЯТУ

За кров святу братів і друзів,
За честь вітчизни, за святині
У нас мечі гнівні і дужі!

Присяга нині й горде слово,
А завтра Чин воскресить волю!
Веди до бою нас, Єгово!

Хай на шляху і смерть і біль —
Ми йдемо, як буря, гурагани
До Храму честі, слави й волі!

ГОТОВІ БУДЬТЕ

Готові будьте! Мент надходить!
Чи вже нагострені мечі?
Колони — струнко! До походу!
Зневіру й жах мечем палить!

Народу честь, і воля, й право,
Людині гідність! Геть ярмо,
Геть підступ, глум катів лукавих!
Конай, спотворена тюрмо!

До зброї кожний, кожна хато!
У наступ, чоти! Смерть катам!
З щитами жде нас, горда мати!
У наступ! Слава! Воля нам!

24. 9. 1946 р.

В хоробру путь

В ХОРОБРУ ПУТЬ

Що дам? Що дам в хоробру путь?
Що дам? Що дам в хоробру' путь?
Рушайте! — кличе Україна.
Колони рушили. Ростуть.

Ідуть. Гримлять ліси, долини.
Назустріч, пісне, їм лети!
Залізний плуг оре руїни —
Горять на звалищах хати.

Я вирву, пісне, серце й душу
І в путь хоробру дам тобі,
Хай гнів живих і мертвих зрушить,
Бо буде це останній бій.

21. 12. 1947.

ЗА ЩО?

Прийдеш знеможений із шахти,
А діти в плач: — Голодні ми...
А біля них опухла мати...
Ну що ж? Ти станеш, мов німий.

В сльозах потонуть згаслі очі,
І лиш зболілий крик з грудей:
— За що працюю дні і ночі,
На що, на що мій труд іде?

На хліб святий чи на кайдани,
Чи на імперію нову?
О, скоро, скоро суд настане
І грізно бурі заревуть!

9. 8. 1947 р.

14. X. 1942.

Присвячую Головному Командиру УПА, генералові Тарасові Чупринці

Був наказ: — До походу! До зброї —
Україна розп'ята в вогнях!
Кожна хата родила героїв,
Месник руку могутньо підняв.

Був наказ, як гаряче залізо —
І слова стали чином живим!
Боротьба — стала чести девізом —
Мість горіла завзяттям грізним!

Залунав у просторах так гордо
Віщий гомін хоробрих боїв —
Рознеслися стогромним акордом
По світах ідеали Твої!

Ще момент і Твій голос владарно,
Загримить на руїнах Кремля,
І напише колонам ударним
Пісню слави розкута земля!

2. 10. 1947 р.

ТИ

Нераз, як дні вгризуться в серце люто,
Хтось тихо, але мужньо підійде —
І здавить біль, зжене гидку отруту
І знов душа зове до бою день.

І знову серце повниться снагою,
Завзято з буднями стаю на прою,
Тоді і смерть здається тільки грою,
Коли вогнем Твоїм святим горю!

Ти сталь, граніт, вогонь душі моєї,
Для мене Твій благословенний зов!
Я дам, я дам Тобі в трофеї —
І труд, і біль, і кров!

18. 9. 1947 р.

О, НІ!

Мовчати? Як? — У мене ж серце, люди!
Отруту п'ють, коли душа жива?
З Отчизни — глум! У почестях облуда,
Безславить Київ мій святий Москва,
А я скувати б мав гнівні слова
Й, мов раб німий, покірно ждати чуда?

О, якже ж? Як в ці дні грізні мовчать,
Коли в крові й вогнях хати убогі?
Клянусь: Хай проклят я людьми і Богом,
Коли своїм словам не дам меча!

31. 11. 1947 р.

У ЗАВЗЯТТІ

У завзятті кувалась залізна душа,
У боях гартувалися радісні вої,
І сміялася слава в струнких комишах,
І дітей колисав в колисках гомін зброї.

Лиш на мент перестали гриміти бої,
У напрузі ждемо ми нового наказу,
О, почувш, розтерзана Мати: Твої
Вороги захарчать у обіймах прокази!

26. 8. 1947 р.

МАРШ ЧОРНОЛІСЬКОГО ПОЛКУ

*Присвячую Дорогому Другові —
Ком. Дунаєві*

Шумлять лани шовковоколосисті,
Дзвенить, мов лита сталь, хоробрий хід.
Сміється сонце в золотім намисті,
Бо йде нового Прометея рід.

Вперед! Вперед, гартовані колони!
Хай стугонить, клекоче грізний бій!
Поляжем ми — за нами мільйони.
Ми помсту піднесли за нарід свій.

Завзяте серце кличе всіх до волі,
До сонця, правди, світлого життя.
О, сядеш знов, Україно, на Престоли —
Шумить, співа над нами рідний стяг.

Вперед! Вперед, гартовані колони... і т. д.

З твердого шляху скинемо колоди,
Гнівна рука кордони перетне.
За нами рушать в бій святий народи,
Ми рабства гніт зітрем з землі вогнем!

Вперед! Вперед, гартовані колони... і т. д.

24. 7. 1947.

ЇХ НАКАЗ

*Присвячую бзмертним Героям
Чорного лісу*

Слухай, в ранки пахучі, гучні
Чи у темні розбурхані ночі —
Їх наказ, їх присяга, їх гнів
Гомонять, мов закляття пророчі.

Чуєш голос? — Це їх —
Так гуде, мов громів мегафони.
— Україно, Твоїх
Не зламали ми вічних законів! —

Ми лягли, як наказ твій велів,
Кров свою віддали волі в жертву,
Чином дух наш горів — замість слів,
Щоб Ти встала, Вкраїно, із мертвих!

Ми лягли, та за нами, поглянь,
Йдуть нові вже славетні колони —
Авангард революцій повстань.
О, тремтіть, большевицькі дракони!

21. 6. 1947 р.

ЧОРНОЛІСЬКІ ВАТРИ

Люблю я вас, ватри, у темному борі
Люблю я ваш усміх веселий, яркий.
Люблю, як над вами тихесенько вгорі
Потонуть у мріях хороші зірки.

У будні жорстокі лиш ваші
Я чую цілунки гарячі, п'янки.
Я п'ю їх, я п'ю їх так жадібно з чаші.
Як подих весінніх пахучих садків.

О, скільки то дум біля нас народилось,
Тоді як завзяттям горіла душа!
Я згадую завжди вас щиро та мило,
Хоч в серці гримітимуть бурі і шал.

26. 11. 1947 р.

ПО ВИВОЗИ

Лютує вітер між хатами,
В болото кида жмутки стріхи.
Дитя самотнє плаче: — Мамо!..
Ридання скрізь ... — Куди поїхав
Невинний люд?

Нещасні ви! — зітхає осінь,
Сумують димарі холодні..
Блукає в полі туга боса.
— Ох, де ви, матері голодні?

Лиш помсти гнів летить в простори
Услід за стогоном вагонів —
— Життям заплатите за горе,
Єхидні варвари, дракони!

2. 12. 1947 р.

СЛАБОДУХАМ

Якби вам туги, туги влить
В серця розтерзані судьбою,
Щоб не дала вам ні на мить
Заснути в рабському спокою.

Тієї туги, що пече
Рабів сумління у кайданах,
Що рве до бою гаряче
І лицарям гука: — Осанна!

Ви не зітхали б на печі,
Ніхто не чув би в вас квиління,
Плуги змінили б на мечі,
Цвіла б у славі Україна!

29. 11. 1947 р.

ПОЕТАМ НАШИХ ДНІВ

Поєму дня читає гордий вітер,
Дзвенить, мов сталь, її суворий ритм.
Перетопить її на вічні міти
І передайте юним і старим.

Нехай ідуть і пристрасно читають
Поєму, литу в крові і вогні.
У ній свята любов борців палає
І помстою рокоче грізно гнів!

МИНУЛЕ

Старі шляхи поржавіли, мов струни,
Од крови смілих лицарів святих,
Де бій кипів колись — лиш жито рунить...
І бандурист з бандурою затих.

Вже одгуло давно минуле горе
І сумно, тужно так душі мої!
Та — ні! Я вірю — знов новим акардом
Ще сміливіш загомонять бої!

СПІВАЙ, ПОЕТЕ!

Життя — коли душа, мов бурі зрив,
Коли бажань блаженне серце повне.
Величний Той, хто чар життя створив
І влив у нього радість невимовну.

Розвись же крила, молоде орля,
Лети над хмари в сонячні простори —
Співай, поете, гимн йому, жбурляй
Снагу в життя, мов хвилі в берег моря!

ВЖЕ ВІД'ІХАЛИ МАЖІ

Вже від'їхали мажі з степів —
Чумаки не співають, замовкли.
Без припон розпустили волів
По дорогах, у крові розмоклих.

Комиші по дорогах ростуть —
Вітер пісню розносить крилатий,
Тільки тута, мов вірний пастух,
Йде у степ, щоб їх знов відшукати...

КРУТИ

Їх — юних сміливців, лиш жменька була —
Із серцем зі сталі і духом з граніту.
О, велич летіла у вічність з їх лав
І Чин їх навіки став юности мітом.

Мчав зойк слабодухів за ними у путь:
— Куди вам? Ви ж діти!... Загинете дармо...
— О, ні! Бо ще завтра за нами підуть
Мільйони! На славу ми змінимо ярма!

Чи стримати тих, в кого серце з вогня
І душу завзяту до бою напняв,
Хто любить Отчизну глибоко, пречисто?

О, прийде, Україно, Твій радісний день —
Поглянь же — мільйони до бою веде
Крізь бурі сердиті, жорстокі — їх Триста!

5. 12. 1947 р.

НИНІ РАДОСТИ СВЯТО

Коляда

Нині радости свято, Вкраїно,
Ти ж уся у крові і сльозах.
Дикі круки кричать на руїнах,
Багряніє скривавлений шлях...

Без батьків плачуть діти голодні —
Заніміли веселі пісні,
Лине туга в тайги прехолодні —
Там десь батько і мати сумні...

Під вікном стогне буря сердито —
Стогін тюрем до хатини вліта.
На столі закривавлена свита,
У розпуці вміла сирота.

О, не плач! Чуєш? — бій вже клекоче!
Слухай, слухай! Дзвенить коляда...
Гей, горять вже, горять гнівом очі,
Кров бує в серцях молода!

24. 11. 1947 р.

О, КЛИЧ ЖЕ...

Пустіть, пустіть із кігтів душу,
Гидкі примари рабських днів!
Я волі гимн співати мушу —
Мій стилос гнівом закипів.

Не спи, Україно, у калюжі
Московії гнилих ідей!
О, клич же, клич же словом мужнім -
Хай із мечем Твій Бог іде!

13. 12. 1947 р.

ВЕСНЯНИЙ ВЕЧІР

З бандурою в бору вже вечір сів,
Над нивами танцюють тіні чорні,
Серпом сріблястим в небі дзвонить нів —
Десь у селі співають гучно жорна.

Регочеться — ха-ха-ха — в ставах весна.
Я йду, її черствим похміллям п'яний.
Дивлюсь — аж ген, де обрій зір напняв,
Земля і небо — наче океани...

Пливуть, запінившись, в чорняву даль,
Ворушить теплий вітер тихі плеса,
Вдивлявся вечір мрійно у звіздаль,
А на лотоках десь млинів колеса
Гуркочуть громом...

В ТРАВНЕВУ НІЧ

До хати вкралась чорноока ніч,
Немов циганка гарна та — несміла,
Крізь вікна місяць загляда під піч.
Кругом в кутах сонливі сні засіли.

Затихло все, лиш в запічку цвіркнун
Розкажує про відьму казку дітям.
Десь пісню соловій затаг п'янку —
А зорі й місяць світять, світять, світять.

СПОМИН

*Присвячую Дорогому
Покійному Братові Миколі*

Давно (ще хлопчиком я був)
Обідраний ходив я по дорогах.
(Батьки мої полинули до Бога).
Я сиротиною зустрів грізну добу.

Мов гади, дні мої плелись, повзли,
Сичали люто, болісно кусали.
Здавалося — доріг нема, лиш скали.
Ну, що ж? Було не плачу я, малий.

От так то доля дряпала, мов рись —
Ні серця теплого в людей, ні жалю, —
Та слово щире я почув: — Борись!

Борись! — товклось в душі... А я ж дитя
Дурне. Та в серці слово стало сталлю —
І вперто з ним пішов я у життя.

12. 10. 1947 р.

ПОВСТАНСЬКИЙ СВЯТ-ВЕЧІР

(Спомин)

Над бором зірка квітом зацвіла —
Затихли гамірні слова і жарти,
Роями думи гнались до села,
А серце било, било, мов на старті.

Озвалась туга десь — сьогодні там...
І кожному причувся голос: — Сину!...
Й печаттю жалю біль замкнув уста —
Та раптом хтось у душу іскру кинув.

І кров заграла боем молода:
— Христос родивсь! — борами заgrimіло,
До сіл з мечем летіла коляда
І Правді гимн співала зброя сміла.

17. 12. 1947 р.

ГАРТОВАНІ БОЛЕМ

Гартовані болем століть —
Дивіться — гінці перед вами!
Алярмом дзвенять сталь і мідь —
До слави отворені брами!

На сталь перекуйте плуги —
Бої не минуть вас, хоробрі!
Хай скинуть корони боги —
Байстрята Атиллі та обрив!

Уже посилайте гінців,
Хай скажуть тиранам — ідемо! —
Ідуть вже! Ідуть вже борці —
О, станеш, Україно, едемом!

Смерть генерала

СЛ. П. ГЕНЕРАЛ ДМИТРО ГРИЦАЙ — ПЕРЕБИЙНІС

**Член Проводу Організації Українських
Націоналістів і шеф Головного Військового
Штабу УПА.**

Членом УВО, членом ОУН від перших днів її існування, військовий референт КЕОУН в 1933 році; кількакратний політв'язень польських в'язниць та довголітній в'язень концтабору в Березі Картузькій, член Проводу ОУН і військовий референт у Проводі ОУН в 1940 році, учасник другого ВЗ ОУН, член Проводу ОУН і військовий референт у Проводі ОУН в 1941-43 рр; політв'язень німецької в'язниці у Львові в 1945 р., член Проводу ОУН в 1943-45 рр. і шеф Головного Військового Штабу УПА в 1945 р; редактор підпільних військових підручників, делегат Проводу ОУН з Матірних Земель до Проводу ОУН за кордоном — це шлях відповідальних обов'язків, які виконував сл. п. Генерал **Перебийніс**.

Протягом його довголітньої революційної

праці питомими прикметами його характеру були: прямолінійність, безкомпромісовість і послідовність. В різних умовах боротьби за УССД з усіма окупантами гордо тримав прапор Вояка-Революціонера. В безвихідній ситуації, кинений більшовиками у в'язницю, першої ночі покінчив зі своїм життям.

Перед його ідейністю і невгнутим характером схиляють голови всі бійці-революціонери сьогодні й схилятимуть усі пересмники боротьби за Самостійність України.

(„Ідея і Чин ч. 10)

СМЕРТЬ ГЕНЕРАЛА

Поема 1948

*Присвячую сл. п. Генералові
УПА — Дмитрові Грицаєві
— Перебийносові.*

I

В колиску спати вдень дитя поклав —
Своє кохане сонце кучеряве
І сам, скупавшись, ліг на землю трав
І слухав, як на струнах вітер грав
Тихенько десь вечірнії октави.

В обійми вечора летів залізний гул —
На вулицях ще місто гомоніло...
Вже вплив місяць — ночі трубадур
І мчав грозі назустріч.

Велич бур
Він покохав, мов лицар гордий, смілий.

II

Чорними шатами вечора вкрита
В мурах за містом куняє тюрма.
Горем і тугою думи покриті,
Рвуться за ґрати на волю. Дарма.

Й лямпка під муром горить —
Хай собі й сторож не спить.
Думи гнівної нестрима ніхто, —
Хай із гарматами сторожів сто!

Марева сонні до келії лізуть —
Гетьте! — Бо мрії стокрилі не сплять.

Дзвонять їм, дзвонять і сталь. і залізо
Радісно й лунко на слави полях.

Пісня вколише їх горда
Юним бравурним акордом.
Ніч розіллялася морем бездонним —
Геть! О, геть, марева сонні!

III.

Вже пізня ніч. Танцює п'яна темінь —
Поклав печать на очі в'язнів сон.
Справляють оргії, немов в гаремі,
Лукаві марева.

Кому ж, ясо,

В цю пору зброєю дзвениш, рокочеш
Кому? Кому гукаєш, громом серед скал?
Хто став на прю з грізним спокоєм ночі?
Він! Генерал!

Стоїть, мов статуя гнівного Марса,
Посеред келії лиш сам один...
О, підлий, підлий хаме, „брате старший”,
Ти пити дав мені гіркий полин
Неволі!

Може ще й покори схочеш —
Змією засичали в тишині слова
І лютим гнівом запалали очі.
Та раптом десь заойкала сова...

Щоб сторож не почув на коридорі,
Навшпиньках він наблизивсь до вікна
І глянув вгору — світять ясні зорі...
— Чого в цю ніч озвалася вона? —

Скажи, скажи, сліпий віщує смерти,
Нащо ще кпин до розшалілих мук?
Я знаю сам — сьогодні мушу вмерти
Не від меча катів, а з власних рук!

Не винен я, що тут попав в ці мури —
Живого підступом мене взяли.
Розбійники, щоб потім на тортурах
Я потоптав святе і випив весь полин
Нікчемної покори!

О, ні! Завчасний, кате, твій тріумф —
Не поганьбиш, бандите, честь мою!

IV

— Я мушу, мушу вмерти, — честь спасати!
Та як в цю мить жорстоку смерть знайти?
О, зброе рідна! Зброе — вірна мати,
Огидним підступом катюга видер
Тебе, підступно, з рук моїх.

Та хай!

О, Боже, Боже — смерть найтяжчу дай! —
Не хочу бачить, чути я огиди.

І блюзу вмить із себе зняв —
О, зараз смерть знайду сувору!
Замкніть очі, любі зорі,
Або спалить мене в своїх вогнях!

Спалить, спалить, щоб і кістки не позбирали
Собаки люті.

Ні!!

То задушить!

Демони хижі!

Раптом — Генерале!

Тихенько щось озвалося в душі:
— Ти хочеш вмерти. Може краще жити?
Колись Вкраїні ще придашся ти.

Тебе, я знаю, пощадять кати.
Покинь, покинь ці заміри сердиті.
В житті ти був завжди, як сталь, твердий,
Тож і тепер не здайся тортурам.
Ти скільки переніс терпінь, біди,
То що ж, страшні тепер тобі ці мури,

Чи може лячно, що обдурить
Тебе нікчемний ворог і служить
Собі тебе заставить?
Не бійся! Май відвагу! —
Лукавий бог Кремля тобі чужий!

Ти хто? Ти хто такий? Скажи, хай знаю —
Ти голос Бога — добрий Дух із раю,
Чи сатани злочинного февдал —
З думками бився, бився Генерал!

— Нащо вам мук моїх, демони
Скажіть, скажіть, хто ви такі?
Чиї в душі моїй ці тони —
Такі підлесні та гидкі?

О, ні! недобрий дух ти! Чую, чую —
Ти злого духа чорта-плід!
Ти сумнів зимний, наче лід —
Ти в душу й серце ллеш отруту злую!...

Будь проклят!

Враз почув він голос дужий:
— Чого, чого ти завагався, друже?

Ти армії гнівної генерал,
Що у боях не знав полону!
Наказ твій мчав за Тиссу, за Урал —
Вперед! Для нас нема кордону!

На прапорах твоїх полків
Лиш воля або смерть — були девізом.
Та й у серцях хоробрих і палких
Лиш ці слова дзвеніли, мов залізо!

Невже ж у тебе, лицарю, хоча й без зброї,
Не стане сили стать тепер героєм?

Скажи, мій сину, що дадуть мені
Твої в тюрмі надлюдській терпіння?
Чи треба більше сліз і мук руїнам?
Я месті хочу! Месті і вогнів!
Повстань!

Твоя я Мати — Україна.
Геройських чинів жду! О, жду!
— Он бачиш? Чуєш гуркіт на степах —
Колони вкрили вістрями простори.
Реве, прибоями гукає море —
Сміється горда пісня на устах
Грізних матросів.

Ген, квітчають зорі
Грімкі ескадри.

Хто ж освітить шлях,
Хто поведе борців до перемоги?

— Тепер Твій голос, Боже, чую в собі —
Твої, Україно, віщі слова!
Вогонь, вогонь святий в моїй утробі
Горить, пала.

І знову десь сова
Заплакала, немов мала дитина,
І грім далеко в горах застогнав —
І хтось так боляче захлипав — сину!.

— Ти знову, знову, ідоле чужий,
Мене ось тут лякаєш жахом смерти.
Смішний ти! Я для неї чесно жив,
Для неї чесно й гідно вмію вмерти!

— Лети, мій духу, в сонячні світи,
Лети, лети — готуй нові колони!
На полі бою ждять мене, кати!
Потоне в крові там твоя корона,
Москво злочинна!

Й присуд там тобі
Народ напише вістрями багнетів,
За Петроград гнилий, за Січ, Сибір,
За конституцію і тридцять третій!

V

Вже досвіток послав до келій перші стежі —
Сідала рання золотінь на чорні тіні,
Як дужий голос вилетів з-за ґрат в безмежжя —
— Прощай народе мій! За Тебе, Україно!..

Заглянув вартовий — лиш сине мертво тіло
Звисало із залізних штаб, захряслих в мурах.
Гроза сердита на гнівних устах сиділа —
Й ходила смерть по келії німа, понура...

Та дух його — чи чуєте — кричить, гука:
— До бою, лицарі! За мною в наступ! Сміло!

Із вами я! Ваш Генерал! Мій меч в руках!
Я вас веду!

Хай знає ворог озвірілий,
Що у боях рішас Дух — не тіло!

Січень, 1948 р.

Вітчизна кличе

Дорогому Другові
к-рові Шелестові у дні
зав'язті оцю скромну, але
щирю збірочку присвячує

Автор

УКРАЇНО МОЯ

Україно моя, Україно,
Ти у наймах проплакуєш весни.
Розкошують кати Твоїм вином,
У сльозах тонуть очі небесні.

О, не плач, моя Мати розп'ята,
Накипіли вже гнівом сумління.
Чуєш? — Гомін іде на розплату
На грізних колісницях весінніх.

30. I. 1948 р.

ДНЯМ

Ви йдете ось грізні, суворі —
В очах вогонь, в руках штилет,
Ваш гнів, мов змії, сичить в просторі.
О, горе тим, хто у покорі
Рабами прийдуть в наш намет!

Я знаю підступ ваш і зраду
І стилос добре нагострив.
О, пісне, будь, мов бурі зрив,
І дням п'ястук настав і шпаду!
Насиллю не корись!

6. 2. 1948 р.

МІЙ УСМІХ ЮНИЙ

Мій усміх юний, —
О сонце ясне,
Хоч хмари наступають,
Не кидай мене.

Мій усміху юний, —
О весно моя,
Мов золоті струни,
Дзвени і сяй
Навіки в піснях.

7. 2. 1948 р.

НЕ СОЛОВ'ІНІ

Не солов'їні, ні, мої пісні.
О, так співати ніжно я не вмію.
Не чар, а зов грімкий Тобі, Маріє,
І матерям усім я шлю в ці дні.

Мов перед бурею тривожний сич,
Кричу: — Вставай! Готуйся, Україно!
Вже блискавиці лютяться зміїні —
Гудуть громи.

Синів на мури клич!

7. 2. 1948 р.

СПИНАЙСЯ, ДУШЕ

Спинайся душе, на вершини —
За хмари високо — високо,
Де ще не бувала пташина,
Ні людське озерене око.

Спинайся, лети поміж тучі —
Хай смерть грізно вістрями дзвонить.
Ти сонце і грім рокотучий
Знеси Україні в долоні!

31. 1. 1948 р.

ЗРАДНИКАМ В АЛЬБОМ

Куди? Куди ведете Україну
Збезчещену, скатовану? Скажіть —
На суд в Москву, чи прямо на заріз?
Ведіть!

Там вже нагострені ножі, —
Хай вип'є кров святу і непокірну
Жорстокий Сталін.

Підманіть престиж
Його злочинного престола
Сльозами й кров'ю.

Накорміть,
Щоб силу мав держать в ярмі
Рабів і гарбать доокола
Чуже добро.

На те ж ви слуги,
А він же ж пан, великий вождь —
Веде сліпих вас недолугих

В бездонну пропасть,

Гниль і лож.

Навча учитель наш премудрий
Любити і поклонитись їм.
На машкару насипте пудру,
Квітчайте царській гної,
Його ж самого сонцем називайте
За те, що Україну просмердів
Московським смродом супостатів,
Запріг в колгоспні шори вдів,
А їх мужів без жалю кинув
На жир собакам на фронтах,
Терором всім замкнув уста
І смерть сувору сіє безупинну!

Плещіть в долоні: — Слава! Слава!
Кричіть! Заглушуйте плачі

Дітей під тином уночі,
Батьків в розпуці сивоглавих
І стогін тюрм, кайданів дзвяквіт,
Замучених останній крик!

Ситить московську люту п'явку
Живою кров'ю серць старих
І немовлят!

Співайте гимни, п'ятолизи,
Усім катам зверхів донизу!
Хваліть, співайте кровопийцям
За те, що цупко у опіці
Держать, Україну, нашу Матір!

Вам байдуже, що честь в нарузі,
Що кров сторіками тече,
Могили стогнуть боляче,
Собаки кості по калюжах
Борців хоробрих розтягають!
Вам байдуже — хай брат конає

Коби медаль вам та корито!
За гроші ласку явно й скрито
Ви розпинаєте народ
І тисячі ножів, колод
Україні стелете під ноги,
Щоб до святої волі не дійшла!

Що чинете, раби нікчемні?
Де честь, сумління, сором ваш?
О, не врятують вас божки туземні,
Як Україна дасть наказ
На суд покликать їх і вас!

5. 2. 1948 р.

Mamu

*Присвячую
Моїй любій Матері бл. п. Марії
та всім Матерям, що жертву-
вали своїх дітей Україні.*

Автор

МАТИ

Пролог

Ти рожі дві найкращі дав нам, Боже, —
Благословенний Твій, Владико, дар!
Ти біля них поставив на сторожі
Святу любов — безсмертний неба чар.

Ти все, що мав, у них вложив, Єгово, —
І серце й душу, сонце і весну,
І вічну таємницю святість крові,
Вогонь і силу велетня грізну.

О, запах їх такий п'янкий, здоровий,
Теплінь із них всерайська б'є,
Палає квіт пречистою любов'ю.

О рожі Божі — Ви життя мое —
Я віддихаю Вашим ароматом —
Вітчизно, й Мати!

I

Полями, наче лицар з бою, мчить
Сердитий, Лютий із сріблестим щитом
І кінь його ірже білокопитий,
А заметіль ридає стогнучи.

Стежки й шляхи завіяні усі,
Скрізь кучугури снігу, наче криші,
На нивах вітер скаргу гнівно пише —
Печаль собакою гарчить в душі.

В жорстокій далі майорить село,
Мов острів на розбурханому морі.
Летить, як відьма, буря з помелом —
Заводить гайворон зловіщо в борі.

II

О, тисяча дев'ятьсот сорок шостий —
Жорстокий рік, кривавий рік!
Шалів розбійник у хижацькій злості,
Ломив нещасним жертвам білі кості.

І так замучених волік —
Старих, малих дітей — калік
Конати в люті тайги темні шахти.
О, не одна з розпуки вмерла мати!

І гук боїв і рев облав,
Горіли села, кров текла,
В снігах тремтіли смертні зойки.
Кат землю рив, повстанських сховків

Шукав у лісі, по полях.
Собака ж гавкав із Кремля:
— Втопити в крові Україну.

Тюрму й рабів залишить на руїнах,
Все інше — знищити до тла!

Померкло сонце в Україні,
Давилась трупом лють зміїна,
І кат бродив по людській крові,
А ночі, наче змії стоголові,
Вогнями дихали, сичали...

III

Лягали зорі на голубу постіль,
В село тихенько підкрадався день.
Далеко десь хтось знак давав — те-лень! —
Готові будьте — йдуть лукаві гості,

Собаки рушились. Плачі і крики —
В селі бушують хижі опирі,
Вже йдуть вони до Лесиних воріт —
О, затремтіла Леся, мов осика.

— Матусе люба, що мені робити?
Немає в мене зброї. Ось вже тут.
Живу мене гидкі кати візьмуть!
А мати закричала, мов прошита

Жорстоким шалом: — Ви чого, катюги,
На хату нападаєте мою?
— Мовчи! Ми по дочку прийшли твою,
Чого ти розкричалася?

— Ви по дочку мою? Нізащо в світі
Її нікому я не дам, не дам!
Замало крови нашої ще вам?
Ви з'їли двох синів моїх. мов квіти!

Останніх слів уже не докінчила —
Холодний штик пив кров з грудей старих...
Лежала мати в крові... Лесі крик
Затих. Її поволокли насилу
Кати кудись...

IV

Два місяці пройшло в тяжких терпіннях
Огнем пекла жорстока рана в грудях.
Умерла б Катря, та знайшлися люди
І помогли на ноги встати.

Стіни

І більш нічого не лишилось в хаті.
Усе добро розграбили бандити,
Осталась хвора Катря тільки в свиті.
Кругом пустир, лиш сови на загаті
Нещастя лячно віщували...
Вона заплакала і сльози втерла,
Та вмить, мов божевільна заридала:
— Ох, де ти? Де ти, найдорожча перло?
Воліла б трупа твого оглядати,
Як мали б десь в льохах гнилих, холодних
Тебе моя голубонько голодна,
До зради змусити кати прокляті!

Вночі і вдень стара нещасна мати
Про любу доню дума, снить і плаче.
А серед ночі в пільму у загаті
Заводять сови та виття собаче
Морозить жахом...

V

У Катрі руки затряслися,
Заграли іскрами, вогнем

Старечі очі... Лист від Лесі —
У крові ввесь!.. Зайшлась плачем —
У серце гадина впилася..

По хвилі розпечатала його —
Там кілька слів на клаптику паперу:
— О люба мати, дай мені чогось
Напитися, щоб більше поза двері
Не вийшла я.

У ранах, в крові, чорна, наче труп,
Лежу.

Вночі і вдень мене катують.
Допоможи, хай чесною умру
За Україну — Матір пресвятую.
Кінчу і жду.

Щиренько Вас цілую.
Леся.

І раптом з рук дрижачих випало письмо.
І жаль і біль... Мов мертва, Катря зацімліла...
На небі сяє вечір срібнеє зерно —
А місяць крізь вікно читав листочок білий...

VI

Весна, весна! — захвилювали груди піль,
Весна, весна! — гаї шуміли, захлинались.
Вітрець бринів, мов над квітками ситий
[джміль,
Стави і ріки аж п'яніли від весіль,
А сонце грало гимн на золоті цимбали.

Раділо все кругом, кипіло скрізь життя,
Лиш люди, наче кожному умерла мати,

Прибиті горем, Ось біжить мале дитя
Й воно чогось сумне. Мов похоронний стяг
Повис над всіми.

Супостати, супостати,

Що поробили ви з людей,
Нащо ж їх душі отруїли
І усміх вирвали з очей?
Нащо весну п'янку, розцвілу
Скували горем наболілим?

О Боже, месть пішли на ката
Жорстоку, люту, мов змію.
Ограбив деспот кожну хату
І кожну розіп'яв сім'ю!

Полями йде, мов непритомна,
Завиті ноги в онучках,
Очима блудить, наче сонна —
З лопатою — чогось шука...

То Катря зілля скрізь шукає —
О доню мила, доню любя,
Прилинь з-за ґратів горностаєм —
Хай хоч востанне приголублю!..

VII

Отрута вже лежить готова,
Та Катря чує бунт в душі:
— О, ні! Це ж плід твоєї крові,
Одна з твоїх дітей усіх

Лишилася, а ти ж убити
Задумала тайком її?
Ти мати, чи змія сердита?
Де жаль, сумління, біль — твої?

Хто в старості тобі pomoже,
Хто мертву зложить у труну?
Лиши, лиши ці заміри безбожні,
Ти ж маєш лиш її одну.

— О Боже, як на серці тяжко,
Вона ж у мене лиш одна.
Дитину рідну вбити важко,
А може видержить вона?

О, ні! Я мати. Гріх великий —
Спалю отруту на вогні!
Та раптом — Катре! — хтось закликав —
Лиши отруту! Стримай гнів...

VIII

Вночі приснився сон предивний Катрі,
Немов вона сиділа край вікна
І раптом, наче загоріла ватра,
Чи зірка з неба скочила ясна —
І вмить так ясно-ясно-стало в хаті.
—Злякалась Катре? — янгол відізавсь
[крилатий. —

Не бійся — Бог мене сюди прислав —
Спасти твій любий рід від зради-зла.

Твоя дочка терпить жорстокі муки
В холодних мурах клятої тюрми.
Вона тайком до тебе, мати стука:
— Заклятим зіллям швидше накорми,
Щоб так до зради болем не примусив,
А ти гріха злякалася, матусе.
Це правда, — вбити гріх, ганебний чин,
Коли це з особистих примх-причин.

Коли ж добро святої справи-волі
Від тебе, нене, цього вимага,
Коли один твій біль багато болів
Зродити може, знай же, дорога
Тоді нема за це гріха! Ти чиста
І не буде тебе сумління гризти,
Що вбила рідне, любее дитя.
Ти честь дочки спасай, а не життя!

ІХ

Епілог

Весна своє весілля відспівала
І задзвонило літо у серпи,
Та Леся тихо вічним сном вже спала
І час із серця Катрі горе спив.

Сама собі жила старенька мати,
Її сумління горде за дочку.
В селі співали хлопці і дівчата
Про подругу завзяту, негнучку.

Аж раз в неділю, пізно серед ночі
До хати Катрі вдерлися кати.
— Чого вони від мене гади хочуть? —
Почала Катря лаяти, клясти.

— Вставай! Світи! Умийть почуеш, бабо,
Чого нам треба. Швидше, не стогни! —
І навіть вбратись не дали нахаби —
До ліжка з криком кинулись вони
Й невбрану скинули.

— Скажи, стара, — без світла став питати
Один із них, — а де ж твоя дочка?

— В тюрмі, — сердито відповіла мати, —
Мабуть судилась доля їй така.

Дочка моя замучена умерла, —
І раптом Катря вибухла плачем,
Та перемогла себе і сльози втерла
І до небес зітхнула боляче.

— Дочка не вмерла, ти строїла!
Не крий! Ми знаємо докладно все.
— А хоч би й так, — сказала Катря сміло —
Мене за це сумління не гризе.

Вона моя й до неї маю право.
Вам жаль, що не сказала з тайн ніщо.
Я горда за дочку, кати лукаві!
Судіть мене, як маєте за що!

І повели кати вночі кудись незламну матір —
Лиш ясен сумно шепотів: чи вернеться колись?
А в запічку цвіркун, мов сирота, самотний в хаті,
За душі Лесі й матері моливсь, моливсь, моливсь...

У січні 1949 р.

Протест

ТРИВОЖНИЙ КРИК

Вам, праведні борці, я гимни відспівав,
Тепер кричу, вдаряю громом на тривогу:
— О Боже, вкинь атом в мої гнівні слова,
Хай розшматую чорні душі, бо убогий
Мій люд клюють, на вістрях розпинають,
Сибірські тайги тілами ситять!
Скривавлені безлюдні села догоряють,
Полями блудить плач сиріт-дитят.
Гей, Україна у вогні!
Вставайте!

22. 10. 1949 р.

В ОСІННІ ДНІ

Глибоке море голубе
Пливе тихенько надімною,
Лиш сонце веслами гребе,
І пестить довгою косою
Спокійні хвилі.

Хтось ходить, листям шелестить...
О, знаю, знаю: туга — Осінь
Мене шука. Пробач, прости,
Дівце золотоволоса,
Що я сховався.

Бо не від тебе, ні, о ні,
А від людей прийшлось ховатись.
О, будьте прокляті ці дні,
Що породили супостатів —
Собак Кремля!

24. 10. 1949 р.

НЕ ТРІОМФУЙ

Не тріюмфуй, кривавий змію,
Що трупів більше, як живих,
Що байстрюки твої посіють
Свій хмиз на нивах золотих!

Не тішся, ні, що вічним сном
Заснули жертви твого шалу!
О, знай же, дикий сатано,
Що гнів замучених у сталі
На суд прийде!

І кожна крапля крові їх
Сердитим громом заговорить.
О, кров за кров! Із тюрм твоїх
Лиш попелищ закляті гори
Стирчатимуть!

11. 11 1949 р.

ПЕРЕСТОРОГА

Кудюю йдеш, облудний людський світе?
Ковзкі твої забріхані стежки.
Ви потоптали мудрі заповіді
Своїх Пророків! Гострий меч тяжкий

Над світом висить. Дика, люта гидра
Вже отворила пащу і чека
Моменту. Меч і скиптр із рук всім видре
Кремлівський змії! О горе! Не ріка,

А море крови потече широке,
Загине правда, сонце згасне, тьма
І варварські тортури висуть соки
З людей! Лиш цвинтарі, брехня й тюрма
Світитимуть кривавою зорею!

О, не братайтеся з жорстоким гадам,
Спасення не шукайте у крутнях!
Ще час! Беріть мечі! Пусті наради
Покиньте! Боротьба і кров в огнях
Лише врятує світ!

4. 11. 1949 р.

ВИСЛУЖНИКАМ КРЕМЛЯ

О, якби вам у серце перелляти
Мою снагу, мою любов, мої терпіння,
Я вірю — марево кайдан прокляте
На динаміт стопило б вам сумління!

О, якби душу вашу запалити
Моїм огнем, моїм благословенним гнівом,
Не називали б ви мене бандитом,
Не крякали б катам покірним співом!

О, якби ви раба нікчемність всю відчули,
Якби ви честь і славу й правду полюбили,
Ви не ходили б в ланцюгах німі, мов мули,
Тяжким мечем на ката впала б ваша сила!

7. 11. 1949 р.

РАБАМ — МИРОЛЮБЦЯМ

Кайдани, ката лють зміїна,
Прокльони, стогін, плач і кров —
Це Ти сьогодні, Україно,
Це їх зневажена любов!

Розп'ята стогнеш, люба Мати,
Жорстокі крики ждуть на пир.
О, будьте ви, сини, прокляті,
Коли вам сниться рабський мир!

7. 11. 1949 р.

КРИТИКАМ

Убога форма у моїх піснях,
Старі стежки, старі, утерті рими.
Спитаєте: чому на новий шлях
Не вийшов я? Скажіть, чи біль незримий,

Розпука, сором за моїх братів,
Кайданів брязкіт, сльози, кров, тортури,
Терор могли зродити новий спів,
Чи крик, щоб Бог і люди всі почули?

Я не співаю, лиш кричу, кричу:
— Україну розп'яли! Рятуйте, діти!
О Боже, Боже, в небесах почуй!
Кинь грім! Хай світ горить! Хай Воля світить!

7. 11. 1949 р.

РАНО

Золотогривий кіннь копитом дзвонить
Об небо свіже, чисте, голубе.
Пахуча зелень в перламутрах тоне...
Хоробрий день благословить Тебе,
Моя Вітчизно.

І я благословлю Твої хоробрі руки
І меч Твій праведний, грізний в боях.
Я серце викину катам на муки,
Хай радісно віта душа моя
У Тобі вільній!

10. 11. 1949 р.

ЧОГО Ж ВИ МОВЧИТЕ?

Ти під тяжким хрестом своїм падеш,
Стікає кров з Твоїх грудей пробитих,
У ранах мліє тіло молоде,
Бичує гострим терням кат неситий.

Чи бачите, сини, Її у крові,
Чи чуєте Її болючий стогін, плач?
Чого ж ви мовчите, раби-немови?
Злякалися терпіння чи невдач?

Чи може ласка ката вам дорожча,
Як доля матерів, батьків, братів,
Як лицарів святих в зневазі моці,
Як тисячі знеславлених хрестів
У ваших прадідних храмах?

Мовчіть. Саджайте хрест на рідну матір,
Бичуйте добре плоть Її святу!
Та знайте — підла ласка супостатів
Вас не спасе, як месні руки доростуть
І пеклом гнів зневаги заскрегоче!

9. 11. 1949 р.

ЩОБ ЗНАЛИ ВИ

Не рабський страх і не жадоба панування
Нам в юні руки зброю подали.
О, ні, о, ні! Не перші ми і не останні
Несемо жертви Духові Ії хвали.

Нас тисячі ішли, іде й піде на смерть
Лише в ім'я любови вас, брати закуті,
За вас ми чашу горя вип'ємо ущерть
І кров'ю випечем із душ твою отруту,
Кремльвський гаде!

10. 11. 1949 р.

ТАМ, ДЕ КРАСА

Де ніч жемчугами дзвенить
І ранок перлами заграє,
Там гнів прокльоном гомонить
Закутого в кайдани краю.

Де сонце крила золоті
Звело над нивами пшениці,
Там люд розп'ятий на хресті
Вмира без хліба і жентиці.

Де літо п'яний ладан п'є,
Лелеки ранком носять сіно,
Там роз'їда тиран Твое
Хоробре серце, Україно.

Там сльози й кров відплати ждуть,
Душа сердита месть плекає.
О, прийде день і клята каламуть
Спливе кривавим водограєм
В bagno Москви! А Ти красою
Сіятимеш віки, Герою!

11. 11. 1949 р.

ЯКА ІРОНІЯ

Я все віддав Тобі, Україно:
Родину любу, рідний дім
І все, що дав мені у віні
Великий Бог: мій дух, мов грім,

Що ломить катові ідеї,
І юність горду, золоту,
І музи щедрої трофеї,
І всю любов мою святу,

А кат зове мене бандитом —
Врагом народу! Хто ж така
Ти, зграє, нашим хлібом сита?
Я враг! Іронія яка!..

10. 11. 1949 р.

ЗНЕВАГА

На серце твоє лягло
Твоє минуле, Україно.
Іду на поле, за село,
Ще може десь його зустріню...

Зустрів... І замість туги біль тяжкий
Ножем жорстоким серце ріже —
Могили скрізь пориті!.. Лиш кістки
Хоробрих воїв Запоріжжя
Собаки лижуть!

9. 11. 1949 р.

РОЗБІЙНИКАМ

Уб'єте плоть мою злиденну,
Та я в ідеї розцвіту
І вічно житиму спасенний
І вічно землю золоту
Чар-соками буду кормити.

Мій дух в ідеї розгориться
І запалить мільйонів гнів.
Вбивайте тіло! Дух мій — криця
Піде крізь бурі і вогні
До бою рвати!

28. 10. 1949 р.

МОЛОДИМ

До вас сміються юні далі,
Вас кличе сонце золоте,
Хороші ранки у коралях,
Для вас шумка весна цвіте.

Не вам ярмо, не вам кайдани,
Не вам, не вам душа німа!
Не вам нікчемна ласка пана,
Не вам у путах вік дрімать!

Летіти вам, ширяти вам,
Розперти груди у льоту!
Не батько вам кремлівський хам.
Рятуйте, Матір пресвяту!

12. 11. 1949 р.

ОДИН ІЗ ЕПІЗОДІВ

У темряві брехні Народ закутий блудить,
Храми отруті їддю гада. Гниль і жах!
Парад, іронія гідка — кремлівські суди!
А на пустих, зарослих бур'яном, полях,

Як і колись, гайдук сердитий гордо ходить
І косим оком клятий водить, береже
Щоб десь мале, голоднее дитя без роду
Не підняло із ниви колосочок. Людожер
Тут володар!

12. 11. 1949 р.

Із днів боротьби

М И

Наснажені завзятим ризком
Назустріч йдем хоробрим дням.
Не нас зігнути ката тиском,
Коли Вітчизна у вогнях.

Окрилені любови шалом
З тираном стали ми на прю.
Хто там сказав, що нас замало? —
Я сам мільйоном скарг горю!

14. 11. 1949 р.

ВІДПОВІДЬ

Ви кажете, що діти ми неумні —
З мотикою сліпі на сонце прем.
Нехай ми діти, Ви ж, батьки розумні,
Не чуєте плачів, тортур з тюрем!

Ви, мудрі, ждять! Рабам ярмо пасує,
А може кат ще зглянеться на вас.
Ми — діти, та на собі сором чуєм
За пута! Кров борців тече на нас!
На міркування вже не час! Не час!

14. 11. 1949 р.

ПОКІРНИМ РАБАМ

Душа моя від сорому згорає
І серце в муках рветься на шматки
За злочини твої, продажня зграє.

Вам засліпили очі срібняки,
В Москві шукаєте собі спасення
І хліба просите, мов жебраки,

З землі своєї! Підлі теревені
Про волю й рай плете вам лютий кат
І тим ви ситі. Край благословенний,

Старенька мати, батько, рідний брат
В сльозах, у крові бродять по коліна,
Храми святі руйнує супостат,

А вам байдуже все? Хай Україна
Гние у ранах, марно пропада,
Хай попелом засиплять руїни,

Хай наша слава згине молода,
Ім'я хай наше гад лукавий злиже, —
Не сором вам? Та ви ж не череда,

Не людожери ви жорстокі, хижі!
В вас — серце людське, гідність і сумління.
Ви не байстрята Катерини рижі,
Ви лицарі Хортиці покоління!

Збудіть хоробру душу, гордість, честь
І покляніться героїв Тіням:
— З мечами станемо усі на смерть —
Хай знов лунає слава України!

15. 11. 1949 р.

ВЕЛИКОМУ КОБЗАРЕВІ

Віще Слово на крицю стопилось твёрду,
На мечі перекувало плуги і сумління.
Глянь — у лавах готове грізне покоління —
Нас веде на бої переможні Твій Дух!

Ми йдемо Заповіт Твій сповнити святий —
Україно, — Тобі ми клялись Його Словом:
Храм і волю скупаємо в ворога крові
І воскреснете в величі — Мати і Ти!

15. 11. 1948 р.

СВОЄ У МЕНЕ

Своє у мене люте горе кляте,
Душа, розтерзана в гнівних боях,
Кляне той день, коли родила мати.
Чому в колисці не вдушився я?

Чому? Чому?.... І Ти розп'ята —
Ще більш розтерзана, ніж я,
Стаєш в очах... Ох, люба Мати,
Морями кров тече Твоя.

А я? А я нікчемний мав би бути,
Над горем плакати лише своїм,
Коли у Тебе біль Полтави, Крутів
Й сьогодні незакінчених боїв?

О, ні! Я горе, біль, себе забуду,
В мені ж болить, болить, пече Твій біль.
Замало сліз, замало горя й труду —
Я душу й кров на вік даю Тобі.

5. 11. 1948 р.

ОСІНЬ

Ти — наче храм у Страсний вечір:
Печаллю золото горить,
Тужливі співи молодечі
Співає соняшна блакить.

В ліси, поля, в німі яруги
Наляля щедро туги ти.
О, хай в піснях пливе ця туга
Назустріч сурмам золотим!

12. 11. 1948 р.

КУВАТИ ЙДУ МЕЧІ

Бистрі зорі — мов повстанські очі.
Пливе місяць у сувору дальь...
Я один на полі серед ночі,
Дзвенить серце, мов гаряча сталь.

У руці пістоля аж іскриться, —
Ген село. Туди, туди мерщій!
Пекло там... Народ — гаряча криця, —
Із людей кувати йду мечі!

17. 10. 1948 р.

МИЛОМУ СИНОВІ СВЯТОСЛАВОВІ

Колись, мій сину дорогий,
Рядки ці взявшись читати,
Себе питаєш: де вони
Родились, горді і крилаті?

Усюди, сину, в кожному мить
Повстанська муза йшла за мною
Й шептала тихо: — Час летить,
Співай, поете, клич до бою!

І я співав хоробрим днем,
Хоч кат гонився вслід за мною.
Мій спів гнівний лунав в огнях —
Гримів повстанською сурмою.

І сліз у них не стрінеш, сину, ти,
Бо не рабом співав я думи вірно!
Хто за Вітчизну меч підняв святий,
Той сліз не зна, той не рида покірно.

18. 10. 1948 р.

У КРИЇВЦІ

Летить сніжок. Усюди біло.
Шукає лютий кат слідів.
Несе полями вітер смілий
Повстанські мрії молоді.

Ну що ж? Ходімо в нашу хату.
Зайшли. Од холоду трясе...
Широкий світ — нема де стати! —
Низенькі нари — от і все.

Та й тут, в землі нема спокою —
Кремлівський кнур всю землю зрив.
О, весно, швидше клич до бою —
З нас бризка бойовий порив!

3. 12. 1948 р.

У БУДНІ

У будні завітай до мене,
Бадьора Музо бойова, —
Шикуй мої пісні калені
На щедрі громові жнива.

Я хочу з буднів чар створити,
В мертвеччі душ життя знайти.
Вам Духа хліб дам, сибарити.
О, поможи, Могутній, Ти!

4. 12. 1948 р.

ЗАХІД СОНЦЯ

Останній келих райського вина
В уста мої схилило сонце liebe.
Я серцем радісно його обняв
І, мов дитя, голубив і голубив...

О, ви, мої розспівані гаї,
О, ти, моє пахуче, щедре поле!
За вас скував я болем дні свої,
За вас на гострі вістря кинув долю.

5. 12. 1948 р.

ЕПІЗОД

Іде. Хіба ж це хід? — Волочить ноги...
Аж страх! Людина чи живий кістяк?
За нею — горе, ох — Дитя убоге
Повзе на животі до обійстя.

Ви звідкіля? Лиш зойк... Немає мови —
За серце шарпнув бунт, мов лютий вовк.
Ми їсти.... Їсти!.. Й заридали знову.
Я біль в собі затис і вмить замовк.

Стояв так довго мовчки. Жаль дивитись,
І я з розпуки крикнув у етер:
— До чого вас, брати, довів неситий
Кремлівський гад — лукавий орендер?!

До болю стиснувши в руці пістолю,
Я гриз до крові трепетні уста.
О, діти України, ваша доля —
Завзяте серце і хоробра сталь!

5. 12. 1948 р.

ВІЗІЯ

Співай, моя гаряча кров,
Пеан хороброму металю —
Хай бризнуть полум'ям багровим
Мої святі, хороші далі.

Я бачу день благословенний —
Тебе, Вітчизно, на престолі.
Душе моя, напруж всі вени,
Гукай — осанна! — серце, Волі!

3. 12. 1948 р.

СПІВАЮ КРОВІ

Тобі пеан співаю, крове —
Блаженна жертво у боях.
Навіки праведність твоя
Лунатиме живучим зовом.

Твій динаміт грізний, бурхливий
Моменту з нетерпінням жде.
О, прийде гніву й мести день,
І ти сердитим, віщим зривом
Мою Вітчизну розогниш.

12. 12. 1948 р.

ЙДУ НИВАМИ

Йду нивами — налитий колос,
Співає сонце в комишах.
Аж хочеться кричати вголос:
Щасливі серце і душа!

Були б щасливі, якби змора
Гидких кайдан у слід не йшла.
Шалійте бурями, простори,
Хай отрясється рай від зла!

13. 12. 1948 р.

ЩАСЛИВИЙ Я

Немає в мене хати, ані поля,
Нема для мене місця на землі.
Гадюкою сичить лукава доля,
Цькують собаками тирани злі.

Душа орлом літа, та тіло хворе —
Снується срібло в кучерях моїх,
Та я щаслив, бо рабської покори
Жорстокий демон в серце не впоїв.

13 12. 194 р.

НАД РІКОЮ

Дивлюсь у глибінь — голубе небо
В воді полоще дорогі пелени,
А над водою — очерет зелений.
Співучий брід манить, манить до себе.

Скидає сонце золоту сорочку —
Само голісіньке — шувбовсть у воду,
Аж умлівають, дивлячись на воду,
Пахучі квіти в лузі в холодочку.

15. 12. 1948 р.

ОСОБИСТЕ

Коли б ти знав, мій милий друже,
В яких терпіннях ці пісні
Родились, ти б не був байдужий
І всі б гріхи простив мені.

Лукавий біль ломив в коліні кості,
Не в теплій хаті, в ліжку, в подушках,
А у тісній криївці на помості, —
В'їдалась в тіло цвіль вогка.

Оттак у муках дні і ночі,
Мов раки лізли, воліклись,
Та я співав пісні охоче —
В терпінні трудом я моливсь
За Україну.

16. 12. 1948 р.

КЛЕКОЧЕ ГНІВНО ЧАС

Клекоче гнівно час боями,
Палають революції вогні. —
Ходіть в похід святий із нами,
Хай загремить мільйонів гнів
У всіх хатах, на всіх просторах,

Хай заговорять ріки й гори
Устами рідного закону!
Не жалуйте рідні і дому,
Коли Вітчизна кличе вас .
Світити Духові гнівному

Всі віттарі в блаженний час
І вимести сміття із Храму
Уже розкритими руками!
Вставайте — йдемо вже! —
Зове момент блажен!

20. 12. 1948 р.

У ПОВСТАНСЬКУ НІЧ

Чорна ніч шаліє бурею гнівною,
Грім шматує небо золотим мечем,
Плаче темний бір розпукою тяжкою,
Під селом сова заводить боляче.

Наше серце, ризком плекане, завзяте,
Любить пісню бур жорстоку і грізну.
Грім могутній, наче гордий тріумфатор,
Нам товариш в рейдах в буряну весну.

21. 12. 1948 р.

МІЙ ШЛЯХ

Шляхом твердим повстанським йду —
Хай називає кат мене бандитом.
Туди йти — сказав Великий Дух.
У серці Голос чую той налитий
Святістю.

Немає в мене іншої мети,
Лиш в авреолі щастя — Україна.
Хоч на шляху цім смерть, не кину йти,
Аж стане Месник на святих руїнах
З законом рідним!

22. 12. 1947 р.

МОВ ЛУКИ ДНІ

Мов луки дні, ми — наче гострі стріли, —
Життя нас кида в пащі небезпек.
Свята любов серця вогнем нагріла,
Привикли ми до холоду і спек.

Суворі будні висушили сльози —
У боротьбі нам не потрібен плач.
Хоч як шалійте, бурі, ми не лози.
О, плазунам, Вітчизно, не пробач!

ЗАПОВІТ БОРЦІВ

Чи могилу зустрінете в чистому полі,
Чи десь кості біляві у лісі, в яру,
Чи заржавілу кров на поляночці голій,
Чи поламані сосни в старому бору, —
Знайте — ваша в боях там кувалася доля.

Хай місця ці святі усім на сумліннях
Витискають печаті залізних чеснот.
Ми посіяли чисте й здорове насіння
Вам на жниво. Будіть заскорузлих з мертвот,
Хай вже жнуть і пожате несуть поколінням!

29. 12. 1948 р.

ВКРАЇНА СЛАВОЮ ЗАСВІТИТЬ

Живу, кипучу кров щодня
Лємо ми щедро на руїни,
Хай воскреса життя в огнях —
Кипить громами Україна!

Хай запах вільної Землі
Несеться ладаном по світі!
Як зникне зірка на Кремлі —
Україна славою засвітить!

3. 1. 1949 р.

ПО СХОДІ СОНЦЯ

Співучий ранок мрії розгубив,
Мов дві куми, ставки розговорились.
А ген пахучим небом голубим
Кудись спішить орел золотокрилий.

Стою в ліску, мов з казки лісовик,
І сам не знаю, що скоріш почати —
Чи слухати, що у ставках за крик,
Чи мрії вранішні тихцем збирати?..

4. 1. 1949 р.

Я ЩЕ МАЛЕНЬКИЙ БУВ

Як ще маленький був у пеленках,
Як янгол Божий станув наді мною,
Мов лицар із мечем грізним в руках,
Та з золотоголосою трубою.

І усміхнувшись любо, дав мені
Сурму і Божу іскру в душу вдунув,
А потім засіяв в небесному вогні —
І полились, мов спів по віщих струнах,
Святі слова:

— Як виростеш, іди між свій народ
І грай йому, буди, хай рве кайдани!
Сурми, співай, хоч в кігтях перешкод,
Хай Україна з мертвих гордо встане!

Я пам'ятаю ті святі слова
Й бадьоро йду із Божою сурмою,
І граю мужньо: Лицарю, вставай!
Вітчизна у вогні! Іди до бою!

Навіки проклятий нехай засне в ярмі,
Кого моя грімка сурма не збудить!
Вставайте! Пути рвіть, раби німі,
Хай голос ваш почує світ — ви ж люди!

5. 1. 1949 р.

ЩОБ ЗНАЛИ ВИ

Колись судити будуть нас, ми знаєм,
Один за ними, інші — проти нас.
Хтось може скаже за старим звичаєм —
На боротьбу був непригожий час.

Це правда — час грізний, жорстокий
Під ноги кида тисячі колод,
Та знайте — нам не жаль кривавих соків,
Бо ними вічно житиме народ!

21. 1. 1949 р.

ПРИЙМИ ПІСНІ МОЇ

Прийми пісні мої, Вітчизно люба,
У них мої і серце, і душа.
Не кидай, Україно, їх на згубу,
В них чистої любови й гніву шал.

Зроби прокляттям їх і кидай люто
На тих, що зрадою Тебе кують,
Та в благородне серце ллють отруту
І розливають кров святу Твою.

23. 1. 1949 р.

Хай слава луна

МОЛИТВА ПОВСТАНЦЯ

Боже наш — Правдо і Сило,
Надія в Тобі й любов.
Просьять розплати з насиллям
Наші терпіння і кров.

Ворог розп'яв Україну,
Глумом збезчестив храми.
Горем засіяв руїни,
Гнані і цьковані ми.

Рідні святі чорноземи
Соромом вкрили кати.
В месті і гніві ростемо —
Отче, Ти їх освяти!

Батька і Матір жорстоко
Ворог катує щодня.
Боже, на землю глянь оком —
Й іскру лиш вкинь до вогня.

Серце громами заграє,
Зброя в руках задзвенить,
Любі простори безкраї
Полум'ям встануть грізним.

Отче, послухай, як гнівно
Душі борців гомонять,
Будемо з рівними рівні —
Іскру лиш кинь до вогня!

9. 2. 1947 р.

ГИМН НАРОДОВІ — ГЕРОЄВИ

Присвячую Дорогому Дру-
гові Командирові Северові

I

Злети, моя Музо, не пташкою — громом,
Щоб пісня народ мій будила на бій,
Хай сонце здригнеться в небесних хоробах
І крила розправить грімкий буревій!

Я гимн заспіваю Народові лунко,
Хай чує про славу Героя весь світ!
Снагою напій мою душу, Віщунко,
Хай в кожному слові гримить динаміт!

II

Із темряви-світу орда налітала
Лукава, підступна, жорстока, мов змії!
І важко обсіла і душу, і тіло,
У крові скупався, народе Ти мій.

Могилами вкрився Твій Край ясновзорий,
А скільки в яругах, по полі, в лісах
Нехованих трупів. О, Горе! О, Горе!
О, крові, прокляттям лети в небеса!

III

Благословенна кров Твоя, Народе,
Перекувала душу на метал,
І ти тираном непоборним став
Й ламаєш гордо волі перешкоди.

Твоя тверда геройська плоть незламна
Зродила месників-синів грізних,
І Божий Дух вогнем злетів на них
І дав їм силу левів неутомних.

Безсмертний Ти у їхніх смілих чинах,
Міцні вони у величі Твоїй!
До волі шлях кладуть Тобі бої,
Під гук гармат плекає мати сина.

IV

Йому, співці, співайте гимни бойові,
Його, поети, величайте в одах сталедзвінних!
Він у задумі буднів, наче буревій.
О, хто ще так весняний запах волі цінить!

Хоч повні чаші горя, болю г'є щодня,
Меча грізного з рук на мент не випускає.
О, він не раб німий! Він чинить, не куня!
Його душа, мов вічний кратер, вибухає
Блаженним гнівом!

V

Йди назустріч! Чуєш? Йди, вітай, —
Твоя весна в тріумфі славно їде!
Шуми, хвилюй, Вітчизно золота,
Назустріч волі йде Народ Твій ріден!

Дзвони, дзвони мечем своїй Весні,
Хай меч Твій в чорних хмарах грім розбудить!
Безсмертний гимн Тобі напишуть дні
За кров благословенну, біль і труди.

Лютий, 1949 р.

РЕЙД ВІДДІЛУ ЯСТРУБА *)

Поема

Заспів

Дзвени, моє слово, хоробрим металом —
Я пісню співаю про гордих орлів,
Що в льоті ні жаху, ні втоми не знали.
Політ їх громами боїв гомонів.

О, слухайте пісню про славу героїв,
Горіть їх завзяттям, їх льотом летіть!
Хай в душах лунає мелодія зброї
І світить огонь їх на вашій меті!

I

У жалібних шатах стоїть серед поля
У тузі гарячій задумана осінь.
Шепчуть діброви; немає в нас волі —
Чого ви замовкли, бої стоголосі?

Куди ви, куди ви, ряди журавлині? —
Кричать у розпуці гаї зубожілі.
— У вирій, у вирій... Ми знову прилинем.
Не плачте, дивіться — йдуть лицарі смілі.

II

Чи то грім десь у хмарах гуде,
Чи то стогнуть гнівні буревії?

*) Яструб родом з СУЗ, хоробрий командир
УПА-Лисоня, загинув в бою з большевиками.
Нагороджений Золотим Хрестом Бойової
Заслуги першої кляси.

Чом так очі сіяють в людей
І надії у душах леліють?

То ідуть непокірні сини,
Лицар Яструб веде їх, героїв.
Юне сонце святої Весни
Вже несуть Україні герої.

Хоч шалійте, жорстокі кати,
Їх ніхто у поході не спинить.
Месний гнів вам вини не простить —
Клич на суд Україно-Святине!

III

Гей, гуляють орли бистрокрилі,
Грає зброя, аж стогне земля.
Кат шаліє, сичить у безсиллі —
Шле тривожні вістки до Кремля.

Скрізь сільради й райцентри палають —
Весь народ переможців віта:
— О, карайте, сину, хижу зграю
За замучені села й міста!

Бій хвилює, громами рокоче,
Гнів, мов буря, в просторах гука,
А у книзі суворої ночі
Пише присуди месна рука.

IV

Рано-раненько, ще й сонце не встало —
З Луні, із Унева й з Перемишлян
Сунуть ордою скажені шакали,
Стогне під танками сонна земля.

Небо збудилось від гуку моторів,
Ліс так тривожно дубами шумить:
— Чуєте, хлопці при ватрах, як горе
Горе до вас, мов шуліка, летить?

— Чуємо, чуємо! — кров закипіла,
Серце громами об груди вдаря,
Йдуть партизани на ворога сміло —
Згасне в болоті Кремлівська зоря!

Ранок осінній припав на коліна
Й щиро за левів хоробрих моливсь...
Раптом у гущі упала десь міна —
Реви грозою у даль понеслись.

Бій розкипівся, мов лява в вулькані,
Косить бандитів розгніваний Вовк.
Зойкнуло серце із жалю у бані —
Лицар Олімп вже на віки замовк.

Наступ за наступом — кожний — даремний,
Кат скаженіє, на трупах кона.
Хмари насунули буряно-темні —
Йде на гromі Діяна грізна.

Ревуть, гудуть сердиті танки,
Замало катові гармат.
Підмогу кида безустанку —
Не жаль йому великих втрат.

Сам Яструб з танком у двобої —
Залізний змії сичить, пала.
Повік хвала Тобі, Герою,
Хай меч Твоїх хоробрих лав

Сія в віках!

Ніщо нам танки, ні гармати,
Де дух завятих став на смерть!
На трупі труп — катам заплата
За славу сковану і честь!

VI

Осіній день вже спати ліг,
Танцюють чорні тіні — взори...
Над бором небо-оборіг,
Шепочуть казку вічні зорі.

Шепочуть казку всім вікам
Про лицарів, із гніву кутих.
Ви ж казку цю скажіть синам,
Хай юних душ не баламутить
Лукавий ворог!

Травень, 1949 р.

ПІСНЯ ПРО ДРУГА МИКОЛУ Н. — ВАРТОВОГО

Увечорі вийшов із друзями в поле
Микола, завзятий борець.
Пожежі суворо горіли довкола —
Пустились іти навпростець.

Ішли на Покуття з наказом священним,
А ворог уже чатував.
І гаркнули стріли, мов люті шершені,
Розвідчик од кулі упав.

І крикнув Микола: — Вогонь, вірні друзі!
Гранати! Із права б'є кат!
Упали гранати, ревіли в ярузі.
Миколі заграв автомат.

Черга за чергою клекоче, лютує.
— Нема вже набоїв у нас! —
Хтось тихо промовив. — Я біль тяжкий чую,
А ворог січе раз-у-раз.

Упали всі друзі, лишився Микола,
В пістолі один лиш набій.
Нема чим стріляти — кати доокола —
Прощай, Рідний Краю Ти мій!

Наставив на себе пістолю холодну,
О, горе! — набій не спалив.
— Умру на тортуррах! Вмирати всеодно,
Помстяться ще друзі колись!

Зв'язали Миколу, в село завернули,
А рано зігнали всіх з хат.
— Покайся, бондьоро! — щоб всі не почули
Шепнув, скаженіючи, кат.

— Не скаюсь, звірюки! Борися, народе!
Вкраїна устане ясна!
Ще мент, ще хвилина — кров месьць святу
[зродить,
Тирани покоряться нам!

Не дано домовити слова Миколі,
На муки у ліс повели.
Вмирав непокірний, терпів тяжкі болі,
Вмирав і востанне моливсь:

— О Боже Великий, прийми нашу жертву
За Вільну Вкраїну Святу!
Хай нарід наш гордо устане із мертвих
Й неволі сліди заростуть!

8. 1. 1947 р.

ПІСНЯ ПРО ЗАГРАНИЧНИЙ РЕЙД КУРІНЯ ПРУТА

Грає серце завзяте у грудях,
Розкипілась гартована кров.
Горда пісня закутих розбудить,
Бо співають мечі уже знов.

Йдуть когорти бравурні, мов буря,
Лине слава на вістрях у світ.
Задрижала на катові шкура,
Пише зброя майбутньому міт.

Гомонять верховини громами —
Задудніла словацька земля.
Прут хоробрий із Гніву синами
На бенкетах кривавих гуля.

Гей, ставайте, словаки, за волю!
Україна покаже вам шлях!
О, не ждiть від тиранів ви волі,
Гнів священний готуйте в серцях.

Не ловiться на слово й примани —
Ката стрiньте завзятим мечем!
Бо як сяде комуна над вами,
Море крові і слiз потече.

Гляньте, браття, на ваші колони
І гартуйтеся у нашій душі.
Рвiть до волі грізні перепони,
Станьте з нами до бою усі!

О, прощай же нас, братній народе,
Слово Правди ми далі несем.
Нам зоря лише щастя народить,
Честь і волю цiнiть над усе!

Чуєш, Мати, свята Україно? —
Вже дзвенить Твоє Слово в Польщі.
Лине пісня орлом по руїнах,
Тріюмфують повстанські мечі!

Кремль шаліє і піниться з люті,
Посила у погоню орди.
Доведеться, вам, звірі, почути
В пащі смерти ваш крик не один!

І бої гомонять за боями,
Не здолаєш, опирю, ти час!
Бог і Правда і зброя із нами,
Й командира залізна рука!

6. 3. 1947 р.

ЗМІСТ:

	стор.
Передмова	3
На столі на сні	
На столі на сні	7
По Україні	8
Не плач, народе	9
Вставай, народе!	10
Поєми	
Хай путь спасенна вам свята	13
Галка	19
Марена	24
Бій на лопаті	31
Замість епілогу	37
Непокірні слова	
Замість передмови	41
І довелось	42
Голодний	43
Сучасним поетам	44
Передосінне	45
Не чужим, а таки рідним катам	46
Пісня куреня „Дзвони”	47
Марш „Чорного лісу”	48
Передвечірне	49
Ранок	50
Могутній я	51
На спомин	52
Пісня	53
Братам з-над Дніпра	55

Партизанській музи	57
Співають мотори	58
У жнива	59
Полудень	60
Червоному гадові	61
Дивимось в голубинь	62
Спинайся, душе	111
Зрадникам в альбом	112

Мати

Мати	117
------	-----

Протест

Тривожний крик	129
В осінні дні	130
Не тріюмфуй	131
До сонця	63
Ніч	64
За кров святу	65
Готові будьте	66

В хоробру путь

В хоробру путь	69
За що?	70
14. X. 1942	71
Ти	72
О, ні!	73
У завзатті	74
Марш чорноліського полку	75
Їх наказ	76
Чорноліські ватри	77
По вивозі	78
Слабодухам	79
Поетам наших днів	80
Минуле	81
Співай, поете	82
Вже від'їхали мажі	83

Крути	84
Нині радості свято	85
О, клич же	86
Весняний вечір	87
В травневу ніч	88
Спомин	89
Повстанський свят-вечір	90
Гартовані болем	91

Смерть генерала

Сл. п. генерал Дмитро Грицай — Перебейніс	95
Смерть генерала	97

Вітчизна кличе

Україно моя	107
Дням	108
Мій усміх юний	109
Не солов'їні	110
Пересторога	132
Вислужникам	133
Рабам — миролюбцям	134
Критикам	135
Рано	136
Чого ж ви мовчете	137
Щоб знали ви	138
Там, де краса	139
Яка іронія	140
Зневага	141
Розбійникам	142
Молодим	143
Один із епізодів	144

Із днів боротьби

Ми	147
Відповідь	148
Покірним рабам	149
Великому кобзареві	150
Своє у мене	151
	191

ПОМІЧЕНІ ПОМИЛКИ

Надруковано:	Стор:	Має бути:
Мильодії (12-тий рядок знизу).	3	Мельодії.
Втавай (перший рядок першої строфи).	10	Вставай.
Проведіння (другий рядок знизу).	30	Превидіння.
Найдпчеві (другий рядок присвяти).	31	Найдичеві.
Німецьких (третьій рядок присвяти).	31	Німецьких.
Гоцулко (перший рядок передостанньої строфи).	33	Гуцулко.
Охичий (третьій рядок другої строфи).	49	Охочий.
Шпгилях (перший рядок другої стрсфи).	51	Шпилях.
Сумний (другий рядок передостанньої строфи строфи).	53	Сумній.
Що дам? Що дам в хоробру путь? (перший рядок згори).	69	Що дам борцям? —гризе сумління.
Бзсмертним (перший рядок присвяти).	76	Безсмертним.
Акардом (третьій рядок другої строфи).	81	Акордом.
Храстом (перший рядок згори).	137	Хрестом.
Кремльвський (останній рядок).	138	Кремлівський.
Як (перший рядок першої строфи).	172	Я.

Осінь	152
Кувати йду мечі	153
Милому синові Святославові	154
У криївці	155
У будні	156
Захід сонця	157
Епізод	158
Візія	159
Співаю крові	160
Йду нивами	161
Щасливий я	162
Над річкою	163
Особисте	164
Кликоче гнівно час	165
У повстанську ніч	166
Мій шлях	167
Мов луки дні	168
Заповіт борців	169
Вкраїна славою засвітись	170
По сході сонця	171
Я ще маленький був	172
Щоб знали ви	173
Прийми пісні мої	174

Хай слава луна

Молитва повстанців	177
Гимн народові-героеві	178
Рейд відділу Яструба	180
Пісня про друга Миколу Н. — Вартового	184
Пісня про заграничний рейд курія Прута	186